Täysistunto

Torstai 16.9.2021 klo 15.59—20.45

4. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Puolustusministeri Kaikkosen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2,5 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.03 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on Suomen puolustuksen kannalta merkittävä asiakirja. Selonteossa arvioidaan puolustuksen toimintaympäristön kehitystä ja puolustuksen kehittämistarpeita keskipitkällä aikavälillä. Selonteko antaa ohjausta Suomen puolustuksen kehittämiselle aina tämän vuosikymmenen loppuun.

Puolustuksen kehittämisessä korostuu pitkäjänteisyys, ja tämä puolustusselonteko on jatkumoa edelliselle, vuonna 17 hyväksytylle selonteolle. Selonteko ei sisällä mitään dramaattisia muutoksia tai suuria yllätyksiä. Se kuitenkin päivittää puolustuksen kehittämislinjaukset vastaamaan tämän päivän toimintaympäristön asettamia vaatimuksia.

Kyseessä on siis toinen kerta, kun olemme laatineet puolustusselonteon erillisenä kokonaisuutena. Tämä on mielestäni toimiva menettely, joka antaa mahdollisuuden tarkastella perusteellisemmin Suomen puolustuksen avainkysymyksiä. Erillinen puolustusselonteko puoltaa jatkossakin paikkaansa osana hallitusohjelman mukaista turvallisuusselontekojen kokonaisuutta. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Laajan tulokulman varmistamiseksi selonteko laadittiin alusta asti poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Keskeinen osa selontekoprosessia oli tiivis yhteistyö parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa. Haluan esittää kiitokset hyvästä yhteistyöstä vielä tässäkin.

Finlands försvar byggs tillsammans och vi strävar alltid efter konsensus. På detta sätt har vi också agerat i förberedningen av denna försvarsredogörelse. Utveckling av försvarsförmågan förutsätter nationellt stöd som sträcker sig över den pågående valperioden och partilinjer. Den parlamentariska uppföljningsgruppen har spelat en viktig roll under hela processen.

Arvoisa puhemies! Käyn seuraavassa läpi selonteon toimintaympäristökuvausta ja kehittämislinjauksia.

Suomen puolustuksen kehittäminen perustuu arvioon toimintaympäristön kehityksestä. Puolustusselonteon toimintaympäristökuvausta on ohjannut ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon analyysi. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana.

Suurvaltojen keskinäisen kilpailun voimistuminen sekä sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän heikentyminen ovat lisänneet jännitteitä myös Suomen lähialueilla. Samalla laaja-alainen vaikuttaminen on lisääntynyt ja monimuotoistunut.

Yhdysvaltojen tavoitteena on säilyttää asemansa johtavana suurvaltana, joka toimii yhteistyössä kumppanien ja liittolaisten kanssa yhteisten intressien pohjalta. Yhdysvaltojen sitoutuminen Euroopan puolustukseen on merkityksellistä koko Euroopan ja Suomen turvallisuudelle.

Kiina on mainittu ensimmäisen kerran puolustusselonteossa. Kiinan nousu globaaliksi toimijaksi on muuttanut suurvaltojen keskinäistä dynamiikkaa. Kiinan käyttämät vaikuttamiskeinot aiheuttavat kasvavaa huolta.

Suomen turvallisuuden näkökulmasta Venäjän merkitys on keskeinen. Venäjä on osoittanut kykynsä käyttää koordinoidusti laajaa keinovalikoimaa, jossa sotilaallisella voimalla on edelleen keskeinen osa.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella. Mahdollisessa Euroopan laajuisessa konfliktissa Pohjois-Eurooppa muodostaisi sotilasstrategisesti tarkasteltuna kokonaisuuden. Kansainvälisen tilanteen kiristyminen yhdellä alueella voi johtaa nopeasti sotilaallisen toiminnan lisääntymiseen myös muilla alueilla.

Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kaikkonen, pyydän hetkeksi keskeyttämään. — Pyydän käymään salissa olevia muita keskusteluja ulkopuolella. — Olkaa hyvä, ministeri Kaikkonen.

Kiitos! — Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava.

Arvoisa puhemies! Puolustuskykymme ylläpidossa ja kehittämisessä kaiken lähtökohtana on edelleen vahva oma puolustuskykymme. Suomella on oltava ennaltaehkäisevä puolustus ja vahva torjuntakyky, joita koko yhteiskunta tukee. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuk-

sen perustana jatkossakin. Nämä ovat olleet aina puolustuksemme, voi sanoa, fundamenttien fundamentteja, ja sellaisina ne pysyvät.

Kykyä vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa on kehitettävä osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Puolustushallinnon kannalta keskeisiä yhteistyö-alueita ovat kyberturvallisuus ja kyberpuolustus, informaatiopuolustus ja strateginen kommunikaatio.

Kyberpuolustuksen kehittäminen edellyttää tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä. Kybertoimintaympäristön uhkia ja niihin liittyviä kansallisia kehittämistoimia arvioidaan käynnistettävässä selvitystyössä.

Edellisen puolustusselonteon linjausten perusteella on kehitetty valmiutta kaikissa puolustushaaroissa, ja työ jatkuu. Puolustusvalmiutta kehitetään kattamaan aiempaa paremmin kaikki operatiiviset toimintaympäristöt.

Strategiset hankkeet toteutetaan suunnitellusti. Niiden merkitys Suomen puolustuskyvylle on kriittinen. Maapuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpito turvataan strategisten hankkeiden toimeenpanon aikana.

Paikallispuolustuksen uudistuksessa kyse on Maavoimien sodanajan joukkojen uudelleenorganisoinnista ja puolustuksen toteutustavan kehittämisestä. Perusteet eivät sinällään muutu. Puolustusvoimien sodanajan kokonaisvahvuus säilyy ennallaan, 280 000, ja koko maata puolustetaan jatkossakin. Viranomaisyhteistyön merkitys ja reserviläisten rooli kasvavat.

Arvoisa puhemies! Puolustuskykymme ylläpito ja kehittäminen eivät tapahdu ilmaiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti puolustuksen resursointi perustuu vuoden 17 puolustusselonteon resurssitasoon. Puolustusvoimien suorituskykyä on ylläpidetty ja kehitetty näiden resurssikirjausten pohjalta. Menojen uudelleenkohdennukset ja leikkaukset muodostavat kuitenkin kasvavan haasteen puolustuskykymme pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Toimintaympäristön edellyttämän valmiuden ylläpito, asevelvollisten kouluttaminen sekä uusien suorituskykyjen kehittäminen edellyttävät Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Noin 100 henkilötyövuoden lisäys toteutuu kuluvalla vaalikaudella. Tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää edelleen 500 henkilötyövuodella asteittain 20-luvun loppuun mennessä. Tämä edellyttää lisäresursseja kahden seuraavan hallituskauden aikana.

Tämän selonteon pohjalta, arvoisa puhemies, tulemme tarkastelemaan myös lainsäädäntötarpeita. Pidämme tärkeänä, että kybertoimintaympäristöön liittyvää lainsäädäntöä ja kyberpuolustuksen viranomaisyhteistyötä kehitetään.

Arvoisa puhemies! Puolustusyhteistyötä tehdään Suomen omista lähtökohdista ja yhteisten intressien pohjalta. Se vahvistaa omaa puolustuskykyämme. Kahdenvälisistä kumppaneista painotamme erityisesti Ruotsia, Norjaa ja Yhdysvaltoja.

Suomi tukee EU:n puolustusyhteistyön syventämistä ja jatkaa tiivistä kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa. Suomi osallistuu Nordefco-yhteistyöhön aktiivisesti sekä toimii parhaillaan puheenjohtajamaana.

Tiivistäisin tämän selonteon pääviestin puolustusyhteistyön osalta seuraavasti: Puolustusyhteistyöllä kehitetään Suomen yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kanssa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten. Suomella tulee olla kyky toimia yhdessä keskeisimpien kumppanien kanssa erikseen päätettäessä, myös kriisiaikana.

De krav som verksamhetsmiljön ställer på vår försvarsförmåga ska inte ens minskas under redogörelseperioden. Genom försvarsredogörelsen och genom att verkställa den säkerställer man att den finska försvarsförmågan motsvarar de krav som verksamhetsmiljön ställer.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksesta on huolehdittava pitkäjänteisesti ja kaikissa tilanteissa. Tämä tuore selonteko antaa tälle hyvät suuntaviivat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Esittelypuheenvuorosta mennään nyt ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Mika Kari, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä.

17.12 **Mika Kari sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on vuorossaan toinen kerta, kun eduskunnalle annetaan erillinen puolustusselonteko. Edellinen ja samalla ensimmäinen yksinomaan puolustuksen asioihin syventyvä selonteko on vuodelta 2017. Puolustusselonteko valmistui ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon jälkeen, mikä on johdonmukainen ja toimiva järjestys. UTP-selonteko luo raamit puolustuspolitiikan linjauksille. Vaikka puolustuspolitiikka kytkeytyy tiiviisti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, on erillinen selonteko tarpeellinen myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa keskustellaan ensi viikolla sisäisen turvallisuuden selonteosta. Olisikin syytä pohtia, pitäisikö näitä kolmea turvallisuusselontekoa käsitellä myös eduskunnassa yhtenä kokonaisuutena, esimerkiksi ajankohtaiskeskustelun muodossa niin, että poliittisella puolella olisi kokonaiskuva sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kysymyksistä, koska selonteoilla on yhtenäisyyksiä, jotka liittyvät esimerkiksi kyber- ja hybridiuhkiin, terrorismiin ja rajaturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen, yleiseen asevelvollisuuteen, korkeaan maanpuolustustahtoon ja kansainväliseen puolustusyhteistyöhön ja muutama vuosi sitten lainsäädäntömuutoksen myötä mahdollisuuteen ottaa vastaan ja antaa kansainvälistä apua.

Suomen uskottavaa kansallista puolustuskykyä ylläpidetään hyvin harjoitetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla ja sotilaallisella suorituskyvyllä. Kuluvalla vuosikymmenellä puolustussektorin isoin yksittäinen hanke on poistuvien Hornet-hävittäjien korvaaminen uusilla suorituskyvyillä. Vuoden 2017 puolustusvaliokunnan mietinnön mukaisesti suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti. [Timo Heinonen: Hyvä!] Tämä toteutetaan tavalla, joka ei vaikuta Maa- ja Merivoimien tuleviin resursseihin. Tämän haluan nostaa esille sen vuoksi, että Suomen kansallisen puolustuksen kannalta kaikki kolme puolustushaaraa ovat tärkeitä ja muodostavat toimivan kokonaisuuden myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kahden- ja monenvälisestä puolustusyhteistyöstä on muodostunut viime vuosien aikana yhä keskeisempi osa Suomen kansallisen puolustuksen suunnittelua ja sen toteutusta. Suomen tapaan sotilaallisesti liittoutumaton Ruotsi on tärkein puolustusyhteistyökumppanimme, ja yhteistyö onkin syventynyt entisestään vuosien saatossa. Suomen osallistuminen kumppaneiden kanssa harjoitustoimintaan perustuu omaan harkintaamme ja oman puolustuksemme osaamisen ja uskottavuuden kehittämiseen, emmekä ole sillä lähettämässä poliittisia viestejä mihinkään suuntaan.

Suomelle tärkeä turvallisuuspoliittinen viitekehys on Euroopan unioni. Keskustelu unionin puolustusyhteistyön kehittämisestä jatkuu. Afganistanin hallinnon romahtaminen ja kiireellä käynnistetyt evakuoinnit ovat nostaneet esiin kysymyksiä unionin todellisesta ky-

vystä reagoida nopeasti kehittyviin, unionia ja sen kansalaisia uhkaaviin kriiseihin. Yhdestä yksittäisestä tapauksesta ei kannata tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Näitä asioita olisi syytä kuitenkin arvioida selonteon mietintövaiheessa. Sotilasliitto Naton kanssa Suomi on tehnyt yhteistyötä vuodesta 1994 rauhankumppanuuden puitteissa, ja nykyisen hallitusohjelman toimesta puolustusyhteistyötä on lisätty naapurimaamme Norjan kanssa.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä lyhyesti muutamia keskeisiä asioita, joihin on syytä kiinnittää huomiota valiokuntakäsittelyssä.

Covid-19-kriisi on osoittanut, että huoltovarmuus on yhteiskunnan toimivuudelle elintärkeää. Sotilasliittoon kuulumattomana maana ja maantieteellinen sijaintimme huomioiden sotilaallinen huoltovarmuus on puolustuksemme kannalta välttämätöntä.

Yleistä asevelvollisuutta tulee kehittää kansallisen puolustuksen lähtökohdista, kansalaisten tasa-arvoa lisäävästi ja tavalla, jolla ylläpidetään korkeaa maanpuolustustahtoa myös tulevaisuudessa. Lainsäädäntöä täytyy tarpeen mukaan päivittää.

Puheen alussa mainitsin sotilaallisista suorituskyvyistä. Aivan yhtä tärkeää kuin kalustohankinnat on huolehtia sotilas- ja siviilihenkilöstön riittävyydestä ja työhyvinvoinnista. Tähän lukeutuu myös kriisinhallintaoperaatioista palaavien kuntoutuksesta huolehtiminen. On välttämätöntä katsoa pitkäjänteisesti eteenpäin eikä tehdä ratkaisuja — kuten kymmenen vuotta sitten — joita joudutaan myöhemmin korjaamaan.

Lopuksi totean, että selonteko antaa kattavan ja hyvän perustan jatkokeskustelulle selonteosta eduskunnan valiokunnissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.17 **Juha Mäenpää ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! ”Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan.” Joku toinen on todennut, että jos maalla ei ole omaa armeijaa, on siellä jonkun muun armeija. Nämä viisaudet on syytä muistaa. Näihin nojaten perussuomalaiset kannattavat vahvasti puolustuspoliittisessa selonteossa kulmakiveksi nostettua yleistä asevelvollisuutta. Se on ainoa tapamme turvata riittävän laaja ja osaava reservi uskottavan puolustuksen tarpeisiin. Valmius koko maan puolustamiseen on säilytettävä, kuten selonteossa todetaan.

Vaikka maailma ja sotilaalliset kriisit muuttuvat, on Suomessa maanpuolustustahto korkealla tasolla ja itsenäisyyttä ollaan valmiita varjelemaan — vaikka viime kädessä asein. Puolustuspoliittisen selonteon tarkoitus on varmistaa, että Suomi pysyy sodan kuvan muutoksessa mukana. Selonteko tuo realistisen kuvan toimintaympäristöstä ja uhkista sekä kehitystarpeista ja -mahdollisuuksista. Puolustusselontekoa ei ole politisoitu vihervasemmistolaisella ideologialla, kuten valitettavasti kävi sisäisen turvallisuuden selonteolle.

Ennakointi on sotilaallisen maanpuolustuksen kulmakivi. Puolustuskyvyn pitää aina olla sellaisella tasolla, että maailmanpoliittisessa myllerryksessäkin Suomi nähdään uskottavana vastuksena, joka kykenee tehokkaasti puolustamaan maataan. Varautumisella ja valmiudella pyritään estämään konfliktin syntyminen. Suomea ei voi niin sanotusti yllättää housut kintuissa. ”Ole valmis” luki partiolaisen vyössäkin.

Kuten jokainen aikaansa seuraava on huomannut, sotilaalliset konfliktit muuttavat jatkuvasti muotoaan. Ei ole rintamalinjoja eikä välttämättä tunnuksiakaan. Yhteiskuntiin vaikutetaan uusilla tavoilla, ja tilanteet ovat hyvin sekavia. Ei puhuta enää täysimittaisista sodista vaan konflikteista siellä täällä.

Tällaisessa muuttuvassa ja jännitteisessä ympäristössä ei ole helppo toimia. Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta kuten todettua, vaikuttamiskeinot ovat alati laajenevia ja tilanteet muuttuvat nopeasti. Voimme unohtaa kuukausia kestävät liikekannallepanot, kun kriisiin pitää voida reagoida sotilaallisesti jopa päivien varoitusajalla.

Suomen kokonaisvaltainen puolustaminen on monen tekijän summa. Se on viranomaisyhteistyötä ja huoltovarmuuden varmistamista. Se on kyberturvallisuutta ja sissitoimintaa ja kaikkea näiden väliltä. Jokainen yhteiskunnan ala on osa kokonaisturvallisuutta. Tällainen varautuminen on parasta ennaltaehkäisyä.

Selonteko tuo sotilaalliseen puolustukseen rakenteellisia ja tarpeellisia muutoksia. Muutoksilla vastataan edellä mainittuihin haasteisiin, kuten nopeasti muuttuviin ja epäselviin tilanteisiin. Jatkossa Puolustusvoimien sodanajan joukot jaetaankin operatiivisiin joukkoihin ja paikallisjoukkoihin.

Paikallisjoukot vastaavat alueellisesta paikallispuolustuksesta nopeasti ja suorituskykyisesti. Tehtäväkokonaisuus tulee olemaan laaja ja nykyisten tarpeiden mukainen. Paikallisjoukot tulevat vastaamaan niin joukkojen perustamisesta kuin taistelutehtävistä, tärkeiden kohteiden suojauksesta ja ylipäätään yhteiskunnan kannalta kriittisten toimintojen turvaamisesta koko Suomessa alue kerrallaan — sotilaallisia kriisejä kun ei hoideta enää vain joillakin kaukaisilla rintamilla metsien keskellä.

Paikallisjoukoissa aktiivisten ja osaavien reserviläisten, kuten esimerkiksi maakuntajoukkojen, rooli korostuu. Paikallisten reserviläisten korvaamaton paikallistuntemus ja osaaminen ovat jääneet osin tunnistamatta tai tunnustamatta. On hienoa, että nyt tätä osaamista aletaan hyödyntämään, sillä maakunnat ovat täynnä vapaaehtoista puolustusosaamista. Reserviläistoiminta on osa ennaltaehkäisevää sotilaallista puolustuskykyämme.

Mainittakoon vielä, että kuten selonteko huomauttaa, uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttää Hornet-kaluston täysimääräistä korvaamista suorituskykyisillä monitoimihävittäjillä. Perussuomalaiset tukevat täysin tätä linjausta. Suorituskyky pitää korvata täysimääräisesti, ja ilmapuolustusta on kehitettävä kokonaisuutena nykyaikaisella kalustolla. [Puhemies koputtaa]

Koko Suomi on puolustamisen arvoinen, ja sitä myös halutaan puolustaa. Puolustusselonteko antaa tähän hyvät eväät. Puolustuskykymme turvaaminen vaatii [Puhemies: Aika!] pitkäjänteistä ylläpitoa ja kehittämistä, eikä Ottawan sopimukseen liittymisen kaltaisiin virheisiin pienellä maalla ole varaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kanerva, kokoomuksen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.23 **Ilkka Kanerva kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uskottavan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rakentaminen ei ole suhdannepolitiikkaa. Se perustuu pitkäjänteisyyteen erityisesti tilanteessa, jossa on käynnissä sekä globaali murros että alueellisia konflikteja. Selonteon toimintaympäristön kuvaus ei ole ruusuinen. Suurvaltojen välisten suhteiden kiristyminen sekä vaikeuttaa globaalien ongelmien ratkaisemista että heikentää yhteistyövaraisen turvallisuuden näkymiä mantereellamme. Meidän on huomioitava, että joudumme toimimaan voimapolitiikan, autoritääristen toimijoiden ja ei-valtiollisten tahojen paineessa.

Kylmän sodan aikana keskisessä Euroopassa sijainnut jännitteiden painopiste on siirtymässä pohjoiseen Eurooppaan. Itämeri ja arktinen alue muodostavat maantieteellisen ko-

konaisuuden, johon kohdistuu kasvavaa strategista mielenkiintoa. Tällä on ilmeiset turvallisuuspoliittiset vaikutuksensa myös oman asemamme kannalta. Suomen valtiollinen olemassaolo perustuu uskottavaan itsenäiseen puolustuskykyyn. Sen ylläpitäminen on omissa käsissämme. Puolustusratkaisumme tulee tulevaisuudessakin nojaamaan laajan reservin tuottavaan asevelvollisuusjärjestelmään, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen. Tätä tuetaan valjastamalla yhteiskunnan voimavarat kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti. Korkean maanpuolustustahdon ylläpitäminen on edellytys sille, että järjestelmä nauttii kansalaisten luottamusta.

Puhemies! Edellisen puolustusselonteon julkistamisen jälkeen puolustuskykyämme vahvistavaa lainsäädäntöä on tehty merkittävä määrä. Tehtävää kuitenkin riittää. Erityisen kiireellistä huomiota vaatii kyberpuolustuksemme. Uskottavaan kyberpuolustukseen liittyy kyky vastata vihamieliseen kybervaikuttamiseen. Tämä edellyttää sekä poliittista päätöksentekovalmiutta että erilaisten vastatoimien valmistelua jo ennakolta. Myös johtovastuiden on oltava selkeät. Oman kybertoimintakykymme parantamiseksi on siis ryhdyttävä valmistelemaan lainsäädännöllisten toimivaltuuksien kehittämistä.

On toki syytä tarkastella kriisijohtamisen säädöspohjaamme laajemminkin. Tähän liittyvät niin valmiuslain päivittäminen kuin hiljattain esiin nousseet sokeat pisteet kansainvälisen avun antamista koskevassa lainsäädännössämmekin.

Viime vuosina harjoitettu puolustusyhteistyö on ollut koko turvallisuuspolitiikkamme merkittävimpiä muutosvoimia. Venäjän ja lännen välien jatkuva kiristyminen vaikeuttaa yhteisten ongelmien ratkaisemista ja luo pessimismiä yhteistyövaraisen turvallisuuden näkymiimme. Puolustusyhteistyön verkoston laajentamisen sijaan nyt on aika keskittyä yhteistyön syventämiseen. Puolustusyhteistyön keskiössä on sen kansalliselle puolustukselle tuottama lisäarvo ja yhteistoimintakyvyn kehittäminen kumppaniemme kanssa kaikissa olosuhteissa.

Euroopan unionin omaehtoisen toimintakyvyn puute on silmiinpistävää. Olemme jo pidemmän aikaa kantaneet huolta unionin jatkuvasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta alisuoriutumisesta. Suomen on aihetta osoittaa ennakkoluulotonta aktiivisuutta tämän asiantilan korjaamiseksi. Tarvitsemme vahvempia yhteistyömuotoja Euroopassa, joista on hyötyä kansalliselle puolustuksellemme ja jotka samanaikaisesti myöskin mahdollistavat vaikkapa Yhdysvaltojen, Ison-Britannian ja Norjan osallistumisen tämänkaltaiseen yhteistyöhön. Suomi on kiinnostava turvallisuuspoliittinen kumppani sen vuoksi, että me kykenemme sekä diplomaattisella toiminnallamme että sotilaallisella suorituskyvyllämme vahvistamaan paitsi omaa turvallisuuttamme myöskin pohjoisen Euroopan vakautta.

Puhemies! Haluan lopuksi todeta kokoomuksen nimissä vielä sen, että emme varustaudu sen vuoksi, että me haluaisimme sotaa, vaan sen vuoksi, ettemme enää koskaan siihen joutuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, keskustan eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.28 **Joonas Könttä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustuksemme perusta muodostuu maanpuolustustahdosta, yhteiskunnan vakaudesta ja päätöksentekokyvystä. Yleinen asevelvollisuus, laaja, säännöllisesti kertausharjoitettu reservi, ajantasainen varustus sekä moitteettomasti toimiva yhteistyö viranomaisten ja sidosryhmien kesken mahdollistavat koko maan puolustamisen uskottavalla tavalla.

Suomalainen kansallisen puolustuksen malli toimii hyvin. Se nauttii laajasti kansalaisten kannatusta ja on kustannustehokas. Sotilaallinen osaamisemme on arvostettua myös kansainvälisesti.

Historiassaan toinen oma puolustusselonteko syventää aiemmin annetun ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sisältöä. Toimimme kansakuntamme tärkeimpien asioiden kohdalla yhdessä ja yhtenäisesti. Kysymys on Suomen itsenäisyydestä ja alueellisesta koskemattomuudesta, Suomen tasavallan olemassaolosta.

Kriisit ja konfliktit eivät ole harvinaisia vieraita ympäröivässä maailmassa. Euroopassa soditaan, ja informaatiovaikuttamisesta on tullut arkipäivää. Terrorismi haastaa koko maailman turvallisuutta, ja suurvaltojen kilpajuoksu kansainvälisen järjestyksen uusjaossa kiihtyy. Venäjä ei tule tyytymään sivustaseuraajan rooliin. Tulevaisuudessa varmaa onkin vain se, että mikään ei ole varmaa. Ennakoimattomuus lisääntyy.

Kun maailma tarvitsisi eniten sääntöihin nojaavaa, monenkeskistä kansainvälistä järjestelmää, on oma etu ja sisäänpäin kääntynyt kansallinen ilmapiiri rapauttanut kansainvälisten järjestöjen peruskiviä. Euroopan unionin painoarvo on heikentynyt ja solidaarisuus vähentynyt. Suomi ei saa kuitenkaan luopua sillanrakentajan tehtävästä.

Arvoisa puhemies! Suomi on ylläpitänyt, rakentanut ja kehittänyt kansallista puolustuskykyä kansainvälisistä suhdanteista huolimatta. Kun muut luopuivat yleisestä asevelvollisuudesta, me vahvistimme sitä. Kun muut vähensivät puolustuskalustoa, me hankimme sitä. Kun muut lykkäsivät investointeja, me veimme niitä määrätietoisesti eteenpäin. Tämä linja jatkuu.

Kansallista suorituskykyämme vahvistetaan johdonmukaisesti: Laivue-hanke uudistaa merivoimamme, HX-hanke päivittää ilmavoimamme, vahva reservi ja uudet sotilaat muodostavat maavoimiemme selkärangan. Puolustusbudjettimme ylittää 2 prosentin bkt-osuuden, jota voi pitää kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Tulevaisuudessakin puolustusbudjetin koko on hyvä säilyttää yli 2 prosentissa.

Ruuan ja energian omavaraisuus, kotimainen puolustusteollisuus, ajantasainen tilannekuva ja nopea toimintavalmius muodostavat varautumisen rungon. Paikallispuolustuksen kehittämisen kautta vahvistamme kykyämme vastata nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Armeijamme iskukyvystä on huolehdittava kaikkina aikoina.

Kyberpuolustukseen on panostettava, ja autonomisten järjestelmien merkitys sodankäynnissä kasvaa. Tiedustelutoiminta on aktiivista myös Suomea kohtaan. Sinisilmäisyyteen ei ole varaa. Myös meidän on osattava toimia uusilla taistelukentillä.

Kaikkeen emme kuitenkaan kykene vastaamaan yksin. Teollista ja kansainvälistä yhteistyötä on entisestään tiivistettävä. Pohjoismaat ovat meille luonteva suunta.

Arvoisa puhemies! Asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat puolustuksemme kivijalkoja ja isänmaamme turva. Asevelvollisuutta on edelleen laajennettava, jotta yhä useampi suomalainen nuori täyttää velvollisuutensa toimia isänmaan hyväksi. Meillä kaikilla on oikeutemme mutta myös velvollisuutemme. Suomen mallissa jokainen suomalainen on maanpuolustaja.

Puolustuspolitiikka ei voi olla riippuvaista poliittisista tai taloudellisista suhdanteista, vaan puolustuksesta on huolehdittava kaikissa oloissa. Suomea ei uhkaa välitön sotilaallinen kriisi, mutta viisas varautuu kaikkeen, myös tilanteisiin, joissa sodan ja rauhan raja-aidat ovat hämärtyneet.

Nyt panostetaan historiallisen paljon puolustuksemme kehittämiseen. Toivottavasti näin voitaisiin todeta myös tulevien selontekojen lähetekeskusteluissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten edustaja Harjanne, vihreiden eduskuntaryhmä.

17.34 **Atte Harjanne vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusministerille kattavasta esittelystä ja hyvästä työstä. Kiitos myös selonteon parlamentaariselle seurantaryhmälle, jonka työhön oli ilo osallistua ja jota edustaja Tuomioja erinomaisesti puheenjohti.

Suomi kunnioittaa ihmisoikeuksia, vapautta, rauhaa, yhdenvertaisuutta, demokratiaa ja oikeusvaltion periaatteita. Valitettavasti elämme maailmassa, jossa kaikki valtiot, liikkeet ja vallanpitäjät eivät näitä arvoja jaa. Ehkä jonain päivänä miekat taotaan auroiksi, ja sitä kohti kannattaa pyrkiä, mutta toistaiseksi elämme maailmassa, jossa Theodore Rooseveltia mukaillen kannattaa puhua pehmeitä... [Naurua] — puhua lempeästi ja kantaa riittävän isoa keppiä. [Mika Kari: Sitäkin!] Siksi puolustuksemme on oltava kunnossa. Erityisesti laaja-alaisen vaikuttamisen aikana maanpuolustus on toki muutakin kuin sotilaallista kalustoa ja osaamista, jota sitäkin tietysti edelleen tarvitaan.

Puolustusselonteko jatkaa ansiokkaasti siitä, mihin erittäin hyvä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko viime vuonna jäi. Se kuvaa jännitteisen toimintaympäristön asettamia haasteita ja linjaa keinoja ja painotuksia, joilla kehitykseen vastataan. Listatut painopisteet oman puolustuskyvyn kehittämisessä ovat hyvin perusteltuja, ja tiivis kansainvälinen, sekä monenvälinen että kahdenvälinen, yhteistyö säilyy keskeisen tärkeänä osana puolustuspolitiikkaamme. Euroopan unioni, Nato, Nordefco ja maaryhmäyhteistyö sekä Ruotsi, Yhdysvallat ja Norja nousevat tässä tärkeimmiksi.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin sotilaallispoliittinen suorituskyky nousi huolenaiheeksi Afganistanin tilanteen kriisiydyttyä. Suomen on edistettävä sitä, että EU pystyy toimimaan nopeasti kriiseissä myös käytännössä eikä vain paperilla. Euroopan unionin ja Naton rajapinnat ja työnjako Euroopan turvallisuuden pilareina voivat muuttua lähitulevaisuudessa, kun laaja-alainen vaikuttaminen ja teknologinen kehitys sumentavat sotilaallisen ja muun puolustuksen rajoja ja kun Yhdysvallat odottaa Euroopan kantavan enemmän vastuuta oman alueensa puolustuksesta. Tilannekuvan, keskustelun ja politiikan on Suomessa tältäkin osin oltava ajan tasalla.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko muistuttaa, että asevelvollisuus on Suomen puolustusratkaisun perusta, mutta huomauttaa viisaasti, että järjestelmää on tarpeen kehittää. Jotta järjestelmä toimii, sen täytyy nauttia laajaa hyväksyttävyyttä ja arvostusta jatkossakin. Vaikka nykymalli on sotilaallisesti toimiva, se ei ole yhdenvertainen. Tähän liittyen kehittämistä linjaa oma erillinen komitea, jonka työn tuloksia odotamme kiinnostuneina. Aihe kaipaa kiihkotonta, ennakkoluulotonta keskustelua ja ennakoivaa päätöksentekoa, sillä puolustusjärjestelmämme perustaa ei ole varaa eikä voi hetkessä muuttaa.

Asevelvollisiin merkittävästi vaikuttavia linjoja löytyy toki tästäkin selonteosta. Paikallisjoukkojen määrää lisätään vuodesta 2025 alkaen muuttamalla pääosa alueellisista joukoista paikallisjoukoiksi. Samalla paikallisjoukkojen tehtäväkenttä laajenee ja vaatimustaso nousee. Nämä, kuten sodanajan joukot yleisestikin, koostuvat pääosin reserviläisistä. On entistäkin tärkeämpää, että reserviläisillä on riittävä koulutus ja että heidän omaa osaamistaan hyödynnetään ennakkoluulottomasti. On myös huolehdittava siitä, että lainsäädäntö ottaa huomioon ja mahdollistaa asevelvollisten valmiuden ylläpitämisen sekä koulutettujen joukkojen tehokkaan käytön myös sodan ja rauhan välimaastossa, jossa erityisesti viranomaisyhteistyö korostuu.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä yhteiskunta ei toimi, elleivät tietoverkot toimi ja data pysy tallessa ja kunnossa. Kyberpuolustus onkin kriittinen osa puolustusta. Tällä saralla sotilas- ja siviilitoiminta ovat myös monin osin nivoutuneet yhteen. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kyberpuolustuksella ja -turvallisuudella on riittävät resurssit, koordinaatio toimii eikä vastuualueisiin jää katveita.

Arvoisa puhemies! Nostaisin vielä yksittäisenä asiana tuulivoimarakentamisen ja maanpuolustuksen yhteyden. On selvää, että puolustuksen tarpeet rajaavat rakentamista, eikä maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä pidä vaarantaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että nykyinen sääntely on liian kategorista ja Puolustusvoimilla kenties kannustimet ennemmin torpata hankkeita kuin sovittaa tarpeita yhteen. Tuulivoimainvestoinnit tuovat veroeuroja ja energiaomavaraisuutta. Ne vahvistavat julkista taloutta, jolloin rahoitusta puolustukseenkin on helpompi ylläpitää. Tulisikin löytää toimintatapa ja kompensaatiomalli, jossa tuulivoima ja Puolustusvoimien intressit sovitettaisiin yhteen koko yhteiskunnan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tällaisessa asiassa erillinen selvitysmies voisi olla tapa edistää asiaa.

Arvoisa puhemies! Tuore valtioneuvoston puolustusselonteko on kattava asiakirja, joka kuvaa perusteellisesti Suomen turvallisuusympäristön kehitystä ja siihen vastaamista. Vihreä eduskuntaryhmä antaa selonteolle tukensa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mustajärvi, vasemmiston eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.39 **Markus Mustajärvi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän seurantaryhmää ja sen puheenjohtajaa hyvin edenneestä työstä, arvokkaista keskusteluista ja hyvästä yhteishengestä.

Selontekomenettely puoltaa paikkaansa. Selontekoon ei kukaan henkilö tai poliittinen ryhmä saa kirjattua kaikkia kantojaan. Toisaalta selonteosta löytyy muotoiluja ja sisältöjä, joihin en minä eikä edustamani ryhmä ole tyytyväinen. Selontekomenettely voi osaltaan estää poliittiset äkkikäännökset, mutta se voi myös vahvistaa valtavirtaa. Selonteon hyväksyminen ei voi tarkoittaa, että eduskuntaryhmät painostettaisiin pakotettuun yksimielisyyteen, vaan päinvastoin, kriittiseenkin keskusteluun tulee kannustaa ja sille antaa elintilaa oikeaa ja ajantasaista tietoa jakamalla.

Hyvin hoidetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla, jota sotilaallinen liittoutumattomuus tukee, luodaan perusta sille, ettemme joudu sotaan. Kaiken varalta meillä tulee kuitenkin olla oma, uskottava puolustus. Se perustuu tällä hetkellä asevelvollisuuteen ja vahvaan, koulutettuun reserviin sekä korkeaan maanpuolustustahtoon, niin kuin täällä on monissa puheissa sanottu.

Ylimitoitetuilla ja väärin kohdennetuilla hankinnoilla voidaan vaarantaa maanpuolustuksen muu perusta. Jo nyt Puolustusvoimien siviili- ja sotilashenkilöstö kamppailee jaksamisongelmien kanssa. Esimerkiksi HX-hankkeen myötä puolustusministeriön pääluokan menot nousivat yhdessä vuodessa 56 prosenttia ilman, että henkilöstöongelmia on ratkaistu. Selonteossakin todetaan, että nykyisin käytössä olevat resurssit asettavat haasteita toiminnan ja valmiuden ylläpitämiselle nykytasolla sekä rajoittavat Puolustusvoimien varautumista pitkäkestoiseen kriisiin ja sodankäyntiin.

Arvoisa puhemies! Suomi oli kaksikymmentä vuotta Afganistanissa sodan osapuolena. Kun tuli pikaisen poislähdön aika, alettiin kotimaassa saman tien keskustella, kuinka lain-

säädäntöä tulisi muuttaa niin, että eduskunnan täysistunto voitaisiin ohittaa. Sodan ja rauhan kysymyksissä täysistunnon tulee kuitenkin tehdä päätökset. Päätöksenteko puolustusvoimien suorituskyvyn käyttämisessä ja suojajoukon lähettämisessä tapahtui nopeasti. Päätösprosessissa ei havaittu toimintaa haitanneita viiveitä. Kohderyhmän evakuoimisella oli kiire, mutta lainsäädännön muuttamisella ei ole.

Itse asiassa aikoinaan Afganistan-operaatioon lähtemistä olisi pitänyt pohtia paljon kriittisemmin, ja niin pitää pohtia jatkossakin vastaavissa tilanteissa. Afganistanin operaatiosta täytyy laatia perusteellinen selvitys, ja tehdyistä virheistä täytyy oppia. Demokratia on vaikea vientituote, eikä sen juurruttaminen onnistu väkivalloin. Suomen paras anti on siviilikriisinhallinnassa, kehitysyhteistyössä ja koulutusyhteistyössä.

Arvoisa puhemies! Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa meidän tulee varjella kansallista liikkumatilaa eikä kytkeytyä minkään maan, maaryhmän tai liittokunnan kylkeen. Yhtä lailla pitää arvioida, minkälaisiin kansainvälisiin sotaharjoituksiin Suomi osallistuu tai minkälaisia Suomen alueella järjestetään. Suomen ei pidä olla osaltaan kiristämässä kansainvälistä ilmapiiriä lähialueillaan. Selonteossa on aivan oikein todettu, että Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan kilpailuasetelma lisää jo muutenkin jännitteitä etenkin pohjoisessa, joka on strategisesti merkittävä alue ja jossa kilpaillaan muun muassa luonnonvarojen hallinnasta. Se todettiin myös eilen, kun täällä keskusteltiin arktisesta strategiasta.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltain puolustusvoimat tuottaa vuodessa enemmän päästöjä kuin keskikokoiset teollistuneet valtiot. Vuonna 2017 sen kasvihuonekaasupäästöt olivat suuremmat kuin Suomen valtion. Valitettavasti Kiinan ja Venäjän vertailulukuja ei ole käytettävissä. Luonnonvaroihin ja ilmastonmuutokseen liittyen on hyvä, että selonteosta löytyy oma kappale "Kestävä kehitys ja ympäristö" ja että Puolustusvoimat jatkaa ympäristövastuullisuuden kehittämistä. Kaiken kaikkiaan sotateollisen sektorin ympäristövaikutukset ovat järkyttävän suuria koko maailmassa. Se kuvaa myös sitä, kuinka vaarallisella tiellä olemme kilpavarustelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Adlercreutz, ruotsalainen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.44 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Under de senaste tio åren har säkerhetsläget i Europa, Norden inkluderad, försämrats och förändrats. Det regelbaserade system som vi tagit för givet har kraftigt ifrågasatts. Krim har annekterats och vi har flera frysta konflikter i östra Europa och norra Asien.

Man kan med fog säga att tröskeln för att använda militära medel har sänkts. Samtidigt är det inte bara stormaktsspelet som avgör var oroshärdar föds. Fenomen som klimatförändringen kan också leda till oroligheter som i förlängningen återspeglas i vår säkerhetspolitik.

Arvoisa puhemies! Uhkat eivät ole pelkästään sotilaallisia. Vaikuttamista tapahtuu laajasti, ja informaatiovaikuttaminen voi usein olla tehokkaampaa kuin sotilaallisilla keinoilla uhkaileminen. Levottomuutta ja sisäistä hajaannusta voi luoda sotilaallisilla toimenpiteillä uhkaamalla mutta myös disinformaation avulla. Mielipiteitä jakavien poliittisten kysymysten, kuten esimerkiksi maahanmuuton, käytöstä propagandistisiin tarkoituksiin ja levotto-

muuden lietsomiseksi on olemassa selkeitä viitteitä ja todisteita. Luodaan uhkakuvia ja ruokitaan eripuraa.

EU:n kyseenalaistamisen tarkoituksena ei aina ole unionin kehittäminen. Joskus tarkoituksena on myös tahallinen epäluottamuksen luominen ja unionin heikentäminen. Salaliittoteorioita levitetään esimerkiksi mobiiliverkkoihin liittyen ja nyt viimeksi rokotteita koskevien epäluulojen herättämiseksi.

Puolustuspolitiikka on aiempaa laajempi käsite. Se tarkoittaa myös, että kriisinsietokykyä koetellaan eri tavalla kuin aiemmin. Tässä todellisuudessa ja tämän tosiseikan valossa käsittelemme Suomen puolustuspoliittista selontekoa. Käsittelemme sitä maailmassa, jossa konfliktien kirjo on aiempaa laajempi ja osittain myös heikommin ennakoitavissa. Pelikentällä on myös uusia toimijoita. Kuka olisi esimerkiksi kymmenen vuotta sitten uskonut, että Kiina osallistuu Itämerellä järjestettäviin sotilasharjoituksiin? Syntyvät tyhjiöt täytetään herkästi.

Ärade talman! Grunden i vår försvarspolitik är en allmän värnplikt. Svenska riksdagsgruppen vill att uppbåden ska gälla alla. Det är en jämställdhetsfråga att kvinnor ska få ställa sig frågan: Är jag beredd att göra värnplikt?

Ärade talman! Återkommande repetitionsövningar liksom de lokala och nationella försvarskurserna bidrar till att uppehålla en nationell medvetenhet om det komplexa system som behövs för att vi ska klara oss i en kris, av vilket slag krisen än må vara.

Under denna regeringsperiod görs stora satsningar både till havs och i luften. Det är glädjande att dessa satsningar stöds av alla partier.

Men inget land klarar sig ensamt, och om säkerheten i våra närområden, eller på annat håll i Europa, är hotad kan Finland som medlem av EU inte hålla sig utanför. Vi är beroende av våra samarbetspartner för att upprätthålla stabiliteten i vårt eget närområde. EU, Nato och Nordefco är våra viktigaste internationella referensramar för försvarspolitiskt samarbete — utan att glömma det bilaterala samarbetet med Sverige, Norge och USA. De fyller alla sina egna funktioner. Det är också viktigt att vi kan hushålla med dessa resurser. Det är inte ändamålsenligt att bygga upp överlappande kapaciteter. Man kan fråga sig om det är ändamålsenligt att EU gör det Nato kan göra.

Arvoisa puhemies! Mainitsemisen arvoista on se, että Suomi on useimpien Naton keskeisten yhteistyöverkostojen jäsen. Suomi ei ole Naton jäsen, mutta se on sen tiiviisti integroitunut yhteistyökumppani. Vahva ja yhtenäinen Nato on Suomen etu.

Ruotsissa voi hyvinkin käydä niin, että keskustelu Nato-jäsenyydestä ottaa askelen eteenpäin seuraavien vaalien jälkeen. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä siitä pitäisi kyetä keskustelemaan myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kataisen hallituksen aloittama ja Sipilän hallituksen jatkama puolustusyhteistyön tiivistäminen Ruotsin kanssa on kehittynyt entisestään. Se on hyvä. Ei pelkästään siksi, että meillä on toisiamme täydentäviä suorituskykyjä, vaan myös siksi, että se vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä ylipäänsä. On kuitenkin syytä muistaa, että yhteistyö ei korvaa omaa varautumista. Mutta myös: ilman yhteistyötä varautuminen kärsii.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimille on annettava tunnustusta Afganistanin onnistuneesta evakuointioperaatiosta. Vaikeassa tilanteessa onnistuimme välttämään isomman vahingon pitkälti siksi, että yhteistyökumppanit olivat meille tuttuja. Tämänkin kriisin taustasyyt ovat ne vanhat ja tutut. Yhteiskunta ei pysy koossa ilman demokratiaa, oikeus-

valtiota, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja sitä, että kaikki löytävät oman paikkansa ja saavat yhdenvertaiset mahdollisuudet.

Toissa päivänä keskustelimme kehityspoliittisesta selonteosta. Sen avulla emme rakenna pohjaa ainoastaan kehitykselle vaan myös turvallisuudelle. Monimutkaisessa maailmassa tarvitaan monenlaisia keinoja — joskus kovia keinoja, mutta toivottavasti niin harvoin kuin mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, kristillisdemokraatit, olkaa hyvä.

17.50 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puolustuspolitiikka on perinteisesti ollut vakaalla pohjalla. Eri poliittiset puolueet ovat kyenneet sitoutumaan yhteisiin perusperiaatteisiin ilman suuria erimielisyyksiä. Yhteisymmärryksessä olemme löytäneet tarvittavat varat puolustuskykyä ylläpitäviin ja kehittäviin hankintoihin. Nykyisen hallituksen linja ei tästä poikkea, vaikka hallituspuolueiden sisältä on kuultu myös erilaisia äänenpainoja. Hallituksen puolustusselonteko on kuitenkin laadittu niin, että Suomen linja pysyy selkeänä. Kiitos tästä puolustusministeriön hyvälle taustatyölle.

Selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö pysyy vaikeasti ennakoitavana. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että tämä tosiasia tunnistetaan ja tunnustetaan. Meitä ei uhkaa välitön sotilaallinen uhka, mutta kaikkeen pitää kyetä varautumaan, jopa sotilaalliseen kriisiin alueellamme. Samalla meidän tulee varautua kansainväliseen kehitykseen. Arktisen alueen merkitys kasvaa, ja samalla suurvallat osoittavat yhä enemmän kiinnostusta myös Itämeren alueeseen. Kiihtynyt suurvaltakilpailu on laajemminkin asia, jonka vaikutukset maamme turvallisuudelle on tarpeen tunnistaa. Erityisesti Kiinan toimet ja vallanhalu herättävät huolta.

Arvoisa puhemies! Naapurimaamme Venäjän pyrkimyksenä on edelleen kylmän sodan aikainen etupiirijako. Venäjä esittelee näyttävästi sotilaallista voimaansa ja ihan meidän lähialueillamme. Perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi Suomen pitää varautua uudenlaisiin uhkiin. Valko-Venäjän toiminta EU:n ulkorajoilla ja pakolaisten hyväksikäyttäminen kyynisessä painostusoperaatiossa osoittaa, että lähialueillamme on toimijoita, jotka ovat valmiita täysin häikäilemättömiin tekoihin ajaessaan hallintonsa etua. Laaja-alaisen hybridivaikuttamisen moninaiset keinot on kyettävä tunnistamaan. Väestön epäluulojen ruokkiminen ja jakaminen disinformaation kautta eri ryhmittymiin on yksi esimerkki mahdollisista uhista.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että maamme puolustusvalmiutta ylläpidetään. Yhtenä keskeisenä ehdotuksena tuodaan esille paikallispuolustuksen uudistaminen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa tätä muutosta. Uudistuksen myötä reserviläisten rooli ja viranomaisten välisen yhteistyön merkitys kasvavat. Alueellisten joukkojen jako operatiivisiin ja paikallisjoukkoihin parantaa reagointinopeutta ja kykyä vastata erilaisiin uhkiin. Myös reserviläisten paikallistuntemus ja siviiliosaaminen saadaan tässä mallissa hyödynnettyä paremmin.

KD-eduskuntaryhmä on sitoutunut Meri- ja Ilmavoimien kaluston uudistamishankkeisiin. Nämä mittavat investoinnit eivät myöskään saa olla esteenä muille puolustuskyvyn kehittämisen kannalta keskeisille hankinnoille ja puolustusjärjestelmän muiden osien asianmukaiselle ylläpidolle.

Arvoisa puhemies! Kun ottaa huomioon aiemmin tehdyt henkilöstövähennykset ja lisääntyneet ja yhä haasteellisemmat tehtävät, on syytä kysyä, riittääkö selonteossa esillä oleva 500 henkilötyövuoden lisäys. Puolustusvoimat elää keskellä murroskautta. Kyber-, avaruus- ja informaatiosuorituskyky, kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen ja monet muut seikat vaativat riittäviä resursseja ja voimavaroja. Myös armeijassa on henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyviä haasteita, ja niihin on puututtava.

Arvoisa puhemies! Selonteossa nostetaan esille puolustusyhteistyömme painopistealueet: monenvälisyys, kahdenvälisyys ja kriisinhallinta. Näistä haluan nostaa esille EU- ja Nato-yhteistyön merkityksen. Eilen komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen nosti esille EU:n puolustusyhteistyön kehittämisen tarpeen ja puolustukseen keskittyvän EU-huippukokouksen. Myös unionin suhde Natoon määritellään. Myös eduskunnan olisi syytä käydä keskustelu Nato-yhteistyön ja EU:n yhteisen puolustuksen merkityksestä ja tulevaisuudesta. [Ben Zyskowicz: Totta!] Nämä asiat ovat edessämme joka tapauksessa. [Ben Zyskowicz: Näin se on!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten siirrytään debattivaiheeseen. Pyydän nyt niitä, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Lähdetään liikkeelle seurantaryhmän puheenjohtajasta, edustaja Tuomiojasta. — Olkaa hyvä.

17.55 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansainvälinen puolustusyhteistyö on hyvä ja välttämätön asia, ja Suomi osallistuu siihen saadakseen sellaista kokemusta, tietoa ja osaamista, joka palvelee meidän omaa puolustustamme. Tässä yhteistyössä tietenkin katsomme sen perään, ettei se kenenkään silmissä muodosta uhkaa, sillä onhan hallitusohjelmaankin kirjattu se, että Suomi ei salli alueensa käyttöä sotilaallisesti vihamielisiin tarkoituksiin. Suomen oma varustautuminen ei tätä tee vaan päinvastoin palvelee lähiympäristössä vakautta, ja siihen sisältyy tarvittaessa myös mahdollisuus avun vastaanottamiseen ja antamiseen, jos tilanne sitä vaatii. Mutta ennen kaikkeahan on kysymys siitä, että me ylläpidämme sellaista omaa uskottavaa puolustusta ja nimenomaan sitä tukevaa politiikkaa, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka luo ja ylläpitää vakaata tilannetta meidän lähiympäristössämme. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustajaa Mäenpää, olkaa hyvä.

17.56 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tuli hieman yllättäen tämä debattipuheenvuoro. En tiedä, mistä se tuli, mutta... [Naurua — Timo Heinonen: Puhemieheltä!] — Ehkä se tuli vain puhemieheltä.

Tämä puolustusselonteko on tärkeä asia. On yksi semmoinen asia, minkä minä haluaisin tässä nyt esittää kuitenkin — olemme siitä puolustusvaliokunnan tiimoiltakin keskustelleet huomattavan paljon: kun nyt on todettu, että meillä on mittava reservi henkilöitä reserviläisissä, niin meidän tulee vakaasti harkiten miettiä sitä, että kun tämä mahdollinen Euroopan unionin lyijyasetus tulee, niin haluammeko me turvata reserviläisten harjoitusmahdollisuudet ja ylläpitää [Puhemies: Kiitoksia!] tätä sotilaallista puolustuskykyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Täältä puhemieheltä tuli puheenvuoro teille. — Edustaja Mika Kari, olkaa hyvä.

17.57 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa käyty ryhmäpuheenvuorokierros osoitti jälleen kerran sen, kuinka vahva Suomen eduskunta on silloin, kun puhutaan maanpuolustuksen kannalta keskeisistä asioista. Tässä useamman vuoden on saanut näitä selontekokeskusteluja kuulla, nyt puolustusselonteon osalta pari kertaa ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan selontekoja jo aikaisemmin, ja on kyllä ilahduttavaa huomata, että sävyeroja pitää etsiä suurennuslasilla. Joitain kysymyksiä totta kai on, joissa voidaan nähdä asioita eri tavalla. Se on vain rikkaus tälle tasavallalle, uskon niin.

Tässä viitattiin jo komission puheenjohtajan puheenvuoroon siitä, että Ranskan puheenjohtajakaudella on tarkoitus ottaa esiin Euroopan puolustuspolitiikkaa laajemmin. Kun paikalla on pääministerin lisäksi puolustusministeri ja ulkoministeri, niin kysyn asiantuntevilta ministereiltä: Osaatteko odottaa joitain tämän esityksen takana olevia teemoja? Onko eduskunnalle mahdollista jo nyt kertoa, [Puhemies koputtaa] minkä tyyppisiä teemoja mahdollisesti tässä käsitellään, esimerkiksi vaikkapa Afrikkaa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Kanerva.

17.59 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä vähän mietiskellyt, että jos kysymys kuuluu, ”onko sota muuttunut”, niin vastaus on, että ”toki”. Jos kysyy itseltään, ”onko rauhanajan olosuhteissa tapahtunut jotain perustavaa laatua olevaa muutosta”, niin vastaus on, että ”varmasti” — valitettavasti ”varmasti”. Tämä aiheuttaa erityisiä uusia haasteita ulkopolitiikalle ja turvallisuuspolitiikalle ja puolustuspolitiikalle.

Oli huomionarvoista, että kukaan meistä ryhmäpuhujista ei puhunut asevalvontasopimusten ja sen järjestelmän luottamusta lisäävien toimien puolesta, kemiallisten aseiden aiheuttamista taudinvaaroista, biologisten aseiden aiheuttamista vaaroista. Me elämme uutta maailmaa, haastavaa uutta maailmaa, ja sen takia on tärkeää, että meillä on pienikin mahdollisuus katsoa myöskin huomiseen, ja nämä selonteot ovat tässä suhteessa todella keskeisessä roolissa. [Puhemies koputtaa] Mutta Suomen oma aktiivisuus näiden asioiden esille tuomisessa, aloitteellisuutemme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, on tärkeä arvo.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.00 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa selonteossa on hyvin tunnistettu niitä uusia uhkia, mitä nykymaailma tuo tullessaan. Meillä on erilaisia harmaita vaiheita, ja meillä on ennen muuta myös vaikuttamista erilaisilla alustoilla. Tämä kyberuhka on tiedostettu ja tunnustettu hyvin tuossa selonteossa.

Nyt kun paikalla on arvovaltaisia valtioneuvoston jäseniä, haluaisin kysyä teiltä, että kun tämä uhka on tunnustettu ja siihen on jo osittain vastattu mutta se edelleen kasvaa, niin kuinka te näette kyberpuolustuksen ja siinä maailmassa pärjäämisen roolin niin valtioneuvoston tasolla, ylimmällä tasolla, kuin ulkoasiainhallinnossa, puolustushallinnossa. Meillä on monesti syytetty suomalaista yhteiskuntaa ja suomalaisia valtarakenteita siitä, että me hieman siiloudumme, ja vaikka meillä yhdellä osa-alueella olisi erittäin hyvää toimintaa, niin välttämättä se toiminta ei ole kaikilla osa-alueilla hyvää. Kun kuitenkin puhutaan siitä harmaan alueen vaikuttamisesta ja mahdollisesti jopa kriisivaikuttamisesta, silloinhan se heikoin lenkki on [Puhemies koputtaa] aina se kaikista ongelmallisin osa-alue. Kuinka tähän voidaan vastata tulevaisuudessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

18.01 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kollegoille hyvästä ryhmäpuheenvuorokierroksesta. On hienoa nähdä, että kun omaan viisiminuuttiseen ei ehkä kaikkea mahdu, niin muut sitten täydentävät, ja se muodostaa hyvän kuvan tällaisesta laaja-alaisesta, kiinnostuneesta keskustelusta, joka heijastelee tiettyä konsensusta, tervettä sellaista ja oikein tervetullutta, ja jatkuvuutta — ja kukaan ei puhunut pehmeitä.

Olisin itsekin kysynyt ministeriltä tästä komission puheenjohtajan tiedotuksesta, kun Toulousessa on edessä tämä Euroopan turvallisuuden huippukokous. Minkälaisin odotuksin, ja mitä näkyvyyttä siihen mahdollisesti on? Ja ehkä toisena kysymyksenä nostaisin tähän vielä sen, että tästä selonteosta olisi kiinnostavaa kuulla ministerin, ministereiden näkemyksiä mahdolliseen lainsäädäntötyöhön, jota vielä tällä kaudella on edessä. Onko sellaista missä määrin, aiheuttaako tämä siihen tarpeita? [Puhemies koputtaa]

Lopuksi totean, että jatkuvuuden ohella tosiaan, aivan kuten ehkä edustaja Kanerva totesi, [Puhemies koputtaa] ennakointi on tässä keskeisen tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Mustajärvi.

18.03 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin pitämässä ryhmäpuheenvuorossa sanottiin, että hän ei olisi ikinä uskonut, että kiinalainen alus osallistuu Itämerellä sotaharjoitukseen. En minäkään olisi uskonut muutama vuosi sitten, että Rovaniemen lentokentälle laskeutuu useampi jättikokoinen yhdysvaltalainen kuljetuskone ja että Lapin taivaalla lentää kuuden eri maan hävittäjiä tai että Natomaitten koneet voivat laskeutua paitsi Suomen lentokentille myös varalaskupaikoille täydessä aseistuksessa — täydessä aseistuksessa — ja veikkaanpa, että kovin monet kansalaisetkaan eivät sitä tiedä. Enkä olisi uskonut sitäkään, että Lappiin yritetään tuoda B-52-pommikoneita. Enkä olisi uskonut sitäkään, että Isosta-Britanniasta lähetetään häivehävittäjät Lappiin. No, B-52:t eivät tulleet eivätkä häivehävittäjät, kääntyivät kesken takaisin, niin että on hyvä, että näitä harjoituksia ja näitä operaatioita valvotaan myöskin poliittisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä kaksi ryhmäpuheenvuoron käyttäjän vastauspuheenvuoroa, ja sitten ministereille annetaan puheenvuoroja. — Ja seuraavaksi edustaja Adlercreutz.

18.04 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kun pohtii Afganistanin onnistunutta operaatiota, niin yksi opetus on se, että se onnistui siksi, että olemme harjoitelleet yhdessä.

Kun puhutaan asevelvollisuuden kehittämisestä, niin meidän eduskuntaryhmän mielestä olisi hyvä asia, jos kutsunnat koskisivat kaikkia. Asevelvollisuuden pakollisuus on yksi asia, mutta on hyvä, että koko ikäluokka sukupuolesta riippumatta voi kysyä itseltään, onko tämä minua varten, osittain siksi, että asevelvollisuus, varusmiespalvelus, opettaa yksilölle paljon. Sen takia on ehkä myöskin huolestuttavaa se, että aika moni nuori ei pääse tekemään asevelvollisuutta jonkun henkilökohtaisen haasteen takia. Kysyn ministeriltä: miten te suhtaudutte yleisiin kutsuntoihin sukupuolesta riippumatta, ja voisiko asepalve-

lusta, jota toki on ansiokkaasti kehitetty viime vuosien aikana, vielä kehittää eteenpäin niin, että voisimme saada mukaan myöskin ne, joille ei tällä hetkellä löydy sijaa varusmiespalveluksesta, ja voisiko heille kehittää sellaisia tehtäviä, että hekin pääsevät siitä osalliseksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

18.05 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin edustaja Mustajärvelle: toki olin huolissani Kiinan toimista ja vallanhalusta, mutta ehkä ne sanat, joita siteerasitte, olivat kuitenkin edustaja Adlercreutzin puheesta.

Mutta joka tapauksessa von der Leyen piti eilen komission puheenjohtajana State of the Union -puheen, ja siinä hän kyllä korosti kovasti tätä puolustusunionin tarvetta ja totesi jotenkin näin, että ei ole sellaista turvallisuus- ja puolustusasiaa, missä tarvitsisimme vähemmän yhteistyötä vaan tarvitsemme enemmän yhteistyötä. Yhteinen julkilausuma on todennäköisesti tulossa tästä Nato-yhteistyöstä jo ennen vuoden loppua, ja sitten on tulossa tämä yhteinen EU-huippukokous, joka keskittyy puolustukseen.

Olisinkin nyt halunnut kuulla ministereiltä: millä tavalla me kansallisesti nyt olemme valmistautumassa näihin kuitenkin hyvin merkittäviin linjauksiin, ja — niin kuin täällä on todettu monen puolueen suulla, että näissä asioissa me olemme hakeneet aina tätä kansallista konsensusta — miten me valmistaudumme näihin tilanteisiin kohti niin huippukokousta kuin [Puhemies koputtaa] näitä Nato—EU-julkilausumia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

18.06 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa itsekin haluaisin kiittää ryhmiä hyvistä ryhmäpuheenvuoroista. Niissä jokainen mielestäni rakensi hyvää ja turvallista Suomea ja kantoi vastuuta Suomen puolustuksesta ja turvallisuudesta.

Mutta sitten muutama huomio näihin kysymyksiin, mitä tuli.

Useampikin edustaja — Kari, Harjanne, Essayah ainakin — kysyi EU:n puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Siinähän oikeastaan prosessi on ollut käynnissä jo jonkun aikaa, miten sitä kehitetään. Sillä on tämmöinen euroslanginimi, elikkä puhutaan strategisesta kompassista, joka on ohjausasiakirja eurooppalaisen puolustusyhteistyön kehittämiseen. Tämä työ on ollut käynnissä jo jonkun aikaa, ja tavoitteena on, että se kompassi hyväksyttäisiin ensi keväänä, todennäköisesti maaliskuussa. Tätä prosessia on asianomaiselle valiokunnalle eduskunnassa kyllä esitelty ja käyty läpi ja myös Suomen toimintalinjaa sen suhteen aika ajoin. Siitä ei ole vielä luonnoksia olemassa, mutta todennäköisesti tänä syksynä vielä saadaan ensimmäiset luonnokset tuosta asiakirjasta ja keskustelu sitä kautta varmasti konkretisoituu, mutta Suomi on osaltaan ollut kyllä aktiivinen tässä keskustelussa. Meillä on myönteinen suhtautuminen tämän yhteistyön tiivistämiseen.

Von der Leyenhan konkreettisena aloitteena puheessaan esitti yleisen tilannetietoisuuden parantamista. Siinä oli esitys EU:n omasta tilannetietokeskuksesta. Yhteistoimintakyvyn parantaminen oli myöskin esillä, EU:n kyberpuolustuspolitiikan kehittäminen, ja tietysti ihan konkreettisena asiana viime viikkoina on ollut esillä nopean toiminnan kykyjen kehittäminen, mistä korkea edustaja Borrell teki oman ehdotuksensa. Tässä on syötteitä lähiviikkojen ja lähikuukausien keskustelulle.

Edustaja Könttä kysyi kyberpuolustuksesta. Selonteossa on kohtuullinen osuus sitä. Siinä viitataan esimerkiksi viime eduskunnan säätämien hyvien tiedustelulakien toimeenpanoon tarvittavien suorituskykyjen rakentamiseen mukaan lukien esimerkiksi kybertiedustelu ja näiden välineiden edelleen kehittäminen. Sanoisin, että nämä sotilastiedustelulait ovat edelleen mielestäni sisäänajovaiheessa. Osa näistä uusista välineistä on otettu käyttöön, mutta vielä on käyttämättömiäkin mahdollisuuksia siellä. Voi olla, että tulee esiin lainsäädäntökehitystarpeita vielä sielläkin.

Edustaja Harjanteen kysymykseen lainsäädäntökehitystarpeista: Täällä tulee tavaraa nyt tulevan talven aikana jonkun verran. Sitten tietysti katse kääntyy myös edustaja Kanervan johtamaan komiteaan, jota kautta voi myös tulla lainsäädäntötarpeita vielä tällekin kaudelle. Jos siellä on sellaista, mitä voidaan nopeasti tehdä, niin olen kyllä valmis ja halukas tarttumaan niihin.

Suhtaudun myönteisesti [Puhemies koputtaa] yleisiin kutsuntoihin ja odotan mielenkiinnolla, mitä komitea esittää.

Viimeisenä, puhemies, vielä voisin sanoa sen — puhuitte siitä, voisiko varusmiespalveluksen suorittaa nykyistä useampi, vaikkapa sellaiset, joilla on fyysisiä rajoitteita tällä hetkellä — [Puhemies koputtaa] että mielestäni se olisi hyvä tavoite niin ikään, ja odotan tässäkin suhteessa komitean työtä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja seuraavaksi otamme pääministerin pääministerin aikataulusyistä johtuen. — 3 minuuttia, olkaa hyvä.

18.10 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko vahvistaa suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Puolustusselonteko ottaa huomioon eduskunnan kannan ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Sitä oli oleellista odottaa ennen puolustusselonteon antamista eduskunnalle. Yhteistyö parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa oli tiivistä, ja toivon, että näin onnistumme vahvistamaan ylivaalikautista yhteisymmärrystä puolustuksen perusteista ja kehittämisestä, joka tässäkin keskustelussa on ollut hyvin esillä.

Suomen puolustusjärjestelmää kehitettäessä on huomio tällä vaalikaudella syystäkin kiinnittynyt strategisiin hankkeisiin. Edessämme on marras—joulukuussa valtioneuvoston päätös uusista hävittäjistä. Puolustusselonteossa nostetaan esiin kuitenkin myös muita tärkeitä asioita. Puolustusselonteko painottaa esimerkiksi kyberturvallisuuden ja puolustuksen kehittämistä sekä ylipäätään uusiin uhkiin ja laaja-alaiseen vaikuttamiseen vastaamista. Valtionhallinnossa on tunnistettu tarve tarkastella kybertoimintaympäristöön liittyviä lainsäädännön kehittämistarpeita sekä kehittää ja selkeyttää edelleen myös kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen liittyvää viranomaisyhteistyötä kyberpuolustuksen alalla.

Mitä puolestaan tulee puolustusyhteistyöhön, niin sen on oltava laaja-alaista, tarpeisiimme räätälöityä ja omaan poliittiseen harkintaamme perustuvaa. Arvioimme turvallisuusympäristöämme realistisen pragmaattisesti ja teemme tämän pohjalta ratkaisumme.

Euroopan unioni on tärkein viitekehyksemme. Suomen turvallisuus vahvistuu niin, että lujitamme ja kehitämme Euroopan unionia myös puolustuspolitiikassa. Euroopan unionin on kirkastettava yhteistä näkemystä uhista, eduista ja tavoitteista, joita asetetaan kriisinhallinnalle, kriisinsietokyvyn kehittämiselle, suorituskykytyölle ja kumppanuuksien rakentamiseksi maailmassa. Tässä on kyse niin sanotusta strategisesta kompassista, joka täälläkin

on mainittu. Odottaisin, että se annetaan meille Eurooppa-neuvoston käsittelyyn Ranskan EU-puheenjohtajuuskaudella, näillä näkymin siis maaliskuussa, aivan kuten ministeri Kaikkonen tässä edellä totesi. EU:n puolustuspolitiikka on osa EU:n paljon laajempaa globaalia roolia, jolla onkin merkittävä painoarvo maailmankartalla esimerkiksi turvallisuudessa, taloudessa, kauppapolitiikassa ja ilmastonmuutokseen vastaamisessa. Yhdysvallat on Euroopalle oleellinen kumppani myös jatkossa, mutta kaksosia emme ole. Suurvaltakilpailussa on oltava realisti.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puolustusselonteko edustaa realistista, ajassaan kiinni olevaa maailmankuvaa ja näkemystä puolustuksen perusteista sekä kehittämisestä. Odotan sen käsittelyä eduskunnassa mielenkiinnolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja vielä tähän ulkoministeri Haavisto, 2 minuuttia, ja sitten jatkamme edustajien puheenvuoroja.

18.13 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitoksia, puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää eduskuntaa ja ryhmäpuheenvuoroja tästä hyvin suuresta yksimielisyydestä, joka tässä keskustelussa vallitsee, ja kiittää ministeri Kaikkosta siitä, että kun tätä selontekoa valmisteltiin, se tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä valtioneuvostossa kaikin puolin.

Ottaisin kantaa muutamaan puheenvuoroon:

Edustaja Kanerva otti esille sen, että tässä tai ryhmäpuheenvuoroissakin puhutaan kovin vähän asejärjestelmistä, niiden kehityksestä ja tarpeesta rajoittaa asekehitystä, olivatpa sitten autonomiset aseet, ydinaseet tai muut kysymyksessä: Tietysti siellä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon puolella näitä kysymyksiä jo käsiteltiin, mutta puutuitte asiaan, joka liittyy kyllä meidän kokonaisturvallisuuteemme mitä suurimmassa määrin. Ajattelen, että kun pohdimme sitä Etyjin tulevaa juhlavuotta 2025, niin ehkä juuri meillä Suomella on erityinen rooli miettiä, olisiko siellä vielä niitä aineksia, jotka Euroopan turvallisuutta voisivat lisätä tänäkin päivänä.

Edustaja Könttä samoin kuin edustaja Kanerva ja monet muut puuttuivat näihin kyberuhkiin, ja tässä tietysti me etsitään tätä uhkien attribuointia, miten saadaan kiinni ja jäljitettyä näitä uhkien tekijöitä, miten saadaan heidät vastuuseen teoistaan ja miten saadaan kansainvälinen yhteisö todella toimimaan paremmin näissä. Olemme nähneet näistä erilaisia kokeiluja, erilaisia yksittäisiä kyberhyökkäyksiä, mutta saatamme kuvitella, mitä se kriisin aikana merkitsee, kun täydellä rintamalla lähdetään kyberhyökkäystä tekemään.

Edustaja Harjanne ja edustaja Adlercreutz puhuivat tästä, mitä on Afganistanista opittu, ja ainakin ulkoministeriön puolella voisi sanoa, että avun antamisesta ja vastaanottamisesta annetussa laissa näki näitä valuvikoja siltä kannalta, että Suomen viranomainen ei voi auttaa toista viranomaista, eli puolustus ei voi auttaa vaikkapa evakuoinnissa ulkoministeriötä, vaan tarvitaan avun kohteeksi joku järjestö, kuten Nato tai EU, joka tätä apua pyytää. Uskon, että meidän pitäisi itse miettiä tarkemmin näitä avun antamisen ja vastaanottamisen mekanismeja, ja tämäntyyppistä lainsäädäntöhanketta varmasti valmistellaan.

Aivan lopuksi edustaja Essayahille tästä EU:n strategisesta kompassista: Keskustelut ovat todella menossa, ja samaan aikaanhan Nato uudistaa omia käytäntöjään. Kyllä tässä jonkinlainen synkronia niiden maiden välillä, jotka ovat sekä EU:n että Naton jäseniä, täytyy olla, ja tässä olemme mukana tietysti EU:n osiossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Jatketaan debattia, ja seuraavaksi edustaja Heinonen.

18.15 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä perusta on säilynyt hyvin, ja se on tietysti ollut meidän yhteisen hyvän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusta, ja on hyvä, että pidämme huolen ihan siitä varautumisesta perinteiseen sodankäyntiin mutta myös kybersodankäyntiin, hybridivaikuttamiseen, terrorismiin ja tämäntyyppiseen.

Tässä on ihan aiheellisesti kiitelty puolustusministeri Kaikkosta, ja yhdyn niihin kaikkiin kiitoksiin, mutta ettei mene pelkäksi kiitokseksi, niin nostan yhden huolenaiheen esille. Se liittyy näihin meidän kriisinhallintaoperaatioihin muun muassa Afganistanissa ja Malissa ja muualla: Nyt teidän hallitus on rauhanturvaajien vertaistukirahoitusta leikannut tänä vuonna 120 000 eurolla 65 000 euroon aiemmasta 183 000 eurosta. Meillä on yhä vaikeampia tilanteita näiden rauhanturvaajien, kriisinhallintaveteraanien, kohdalla, ja vetoan, [Puhemies koputtaa] että pyrkisitte vaikuttamaan vasemmistoliiton ministeriin, [Puhemies koputtaa] että nämä määrärahat saataisiin aiemmalle tasolle ja pidettyä huolta näistä naisista ja miehistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

18.16 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia selonteon esittelystä ja hyvistä ryhmäpuheenvuoroista.

Sain itse asiassa jo ministereiltä vastauksia näihin omiin kysymyksiini, mutta ehkä sen verran kuitenkin kysyisin vielä ja toisin ajatuksiani, että silloin kun brexit tapahtui, niin EU:n piiristä tietysti poistui merkittävä määrä sotilaallista suorituskykyä. Tietysti erilaisia yhteistyöjärjestelyitä on yhä olemassa — ja ne ovat tärkeitä Suomellekin — Britannian kanssa, mutta siinä samalla ehkä vapautui sitten tilaa Euroopan unionissa uudelle vahvalle toimijalle. Ja nyt kun näitä eilisiä uutisia luki, niin itselläni ainakin vahvistui se käsitys, että nimenomaan Ranska haluaa sitten profiloitua lisää ja ottaa sitä tilaa.

Kysyisin: Näettekö tämän samalla tavalla? Ja toisaalta, jos ajatellaan Ranskan omista lähtökohdista käsin, kun Nato on Euroopan de facto sotilasjärjestö myös hyvin pitkälti, niin miten te näkisitte, että tämä EU—Nato-suhde tulee muodostumaan, jos nimenomaan Ranska haluaa profiloitua [Puhemies koputtaa] lisää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.17 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustusselonteko on tärkeä, ja on hyvin tärkeää myöskin, että se nojautuu tähän ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon, jonka me tässä olemme juuri käsitelleet. Siinä on avainkäsitteenä laaja turvallisuuskäsite ja yhteistyövarainen turvallisuusjärjestelmä. Omia resursseja tarvitaan, se on itsestään selvää, mutta hyvin keskeistä, kuten pääministeri tässä äsken totesi, on tämä osallisuus Euroopan unioniin. Se tarjoaa meille koheesioturvallisuutta. Se tarjoaa myöskin tiivistyvää puolustusyhteistyötä ja sen lisäksi myöskin puolustusteollista yhteistyötä. Tämä unionin rakenteisiin osallistuminen on laaja kokonaisuus.

Suomella on myöskin kahdenkeskisiä puolustusyhteistyöjärjestelyjä myöskin Euroopan unionin ulkopuolisten suurvaltojen kanssa. Jotkut ulkopuoliset arvioitsijat ovat sano-

neet, että tässä saattaa olla kilpailutilanne, ja haluaisin kysyä puolustusministerin näkemystä: onko tässä kilpailutilanne, vai pystyvätkö ne täydentämään sopivasti toinen toisiaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

18.19 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustusselonteko mielestäni linjaa perusasiat kuntoon: sen, että me huolehdimme yleisestä asevelvollisuudesta ja reserviläisistä, reserviläisiin pohjautuvista sodanajan joukoista, koko Suomen puolustamisesta niin maalla, merellä kuin ilmassa sekä uudempana asiana verkon puolella. Voi sanoa, että suomalaisilla on tahto puolustaa maata, ja tämä selonteko linjaa sen, että siihen on myös kyky tulevaisuudessa.

Paikallispuolustus saa uutta virtaa, reserviläisten rooli vahvistuu tässä, ja kansainvälistä yhteistyötä tehdään niin monenvälisesti kuin kahdenvälisesti. Ja kyllä meillä Suomella, aivan kuten edustaja Kanerva sanoi, on vahva rooli siinä, että tätä Pohjois-Euroopan turvallisuutta ja vakautta pidetään yllä. Maa, joka luo turvallisuutta, niin kuin Suomi tekee, on myös haluttu kumppani kahdenvälisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tuomioja.

18.20 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan seurantaryhmän puolesta kiittää hallitusta hyvästä yhteistyöstä tämän selonteon valmistelussa, samaten seurantaryhmässä vallinneesta hyvästä yhteistyöhengestä.

Tästä EU-asiasta haluaisin todeta, että EU on nyt viimeisen viiden vuoden aikana ottanut enemmän askelia puolustuspolitiikassa kuin edellisen 50 vuoden aikana. Se on erittäin tervetullutta, ja sitä Suomen on syytä jatkossakin tukea, mutta siihen liittyy kyllä paljon väärinkäsityksiä. Retoriikkaa kyllä riittää eurooppalaisesta armeijasta, mutta ei sellaista tulla näkemään. Ei ole olemassa Nato-armeijaakaan. Sen sijaan tämä yhteistyö voi vahvistaa puolustusosaamista, tehokkuutta, jota voidaan sitten erilaisissa tilanteissa käyttää, ja se on ennen muuta kriisinhallintaa varten. Siinä halutaan myöskin, että vaikka meillä on syytä ylläpitää hyvää yhteistyösuhdetta Naton kanssa, halutaan ja on välttämätöntä, että EU:lla [Puhemies koputtaa] on myöskin itsenäistä toimintakykyä tilanteessa, jossa syystä tai toisesta Nato-resurssit eivät ole käytettävissä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

18.21 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Avaruusteknologia on kehittynyt viime vuosina huikeaa vauhtia. Ennen avaruuskyvykkyyksien hankkiminen oli mahdollista ainoastaan suurvalloille, mutta hintataso on tekniikan kehittymisen myötä laskenut niin, että yhä pienemmällä rahalla näitä avaruuskyvykkyyksiä voidaan hankkia. Selonteossa on tätä aihetta sivuttu, mutta ehkä hieman kursorisesti, ja tiedustelisinkin ministeriltä, minkä tyyppisiä avaruuskyvykkyyksiä Suomen kannattaisi hankkia, jos niitä on jo mietitty. Erityisesti tässä kiinnostaisi se — vaikka nyt on hintataso halventunut ja tekniikka parantunut, niin varmasti silti kyseessä ovat suuret investoinnit — olisiko tässä EU:n puolustusulottuvuuden näkökulmasta yhteistyön paikka. Voisiko EU alkaa hank-

kia yhteistä avaruustiedustelujärjestelmää ja niin edelleen, jolloinka jäsenmaata kohti osuva kustannus olisi sitten vastaavasti pienempi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Hanna.

18.22 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tukea selonteon tavoitetta siitä, että Suomi vahvistaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan mukaan lukien YK-operaatiot ja operaatiot Afrikassa. Kriisinhallinta on jatkossakin keskeinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla tuetaan konfliktien ratkaisuja, konfliktien jälkeistä vakauttamista ja turvallisten yhteiskuntien rakentamista.

Afganistanin surullinen kehitys on osoittanut sen, että osallistuminen kriisinhallintaan on tehtävä punnitusti ja avoimesti selkeillä mandaateilla. Kansalaisilla ja eduskunnalla on oltava tiedossa, mitkä ovat suomalaisten joukkojen ja operaatioiden tavoitteet ja päämäärät.

Sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalla on jatkuvasti ylläpidettävä siviilikriisinhallinnan osallistumista, humanitääristä apua, rauhanvälitystä ja kehitysyhteistyötä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.23 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä haluan kiittää koko puolustusvaliokuntaa hyvin laajasta yhteistyöstä. Se on ehkä poikkeuksellinen valiokunta siinä, että siellä ei isosti asioista suurta erimielisyyttä tule.

Yksi semmoinen tavallansa tasa-arvokysymys, jonka ehkä Adlercreutz täällä nosti esiin, on tämä, josta haluaisin mainita: Meillä on useita diabeetikkoja, jotka eivät saa suorittaa armeijaa, vaikka he haluaisivat. Monta kertaa olen miettinyt, mikä siihen olisi ratkaisuksi. Aikaisemminhan he ovat olleet sijoitettuna useisiin eri joukko-osastoihin, ja tämä on ollut ongelmallista lääkäreille ja tuonut semmoista, että onko heidän turvallisuutensa taattu. Olisiko ministerillä mitään näkökulmaa siihen, voisiko näistä diabeetikoista muodostaa jonkun oman joukkueen tai joukko-osaston, jolloin heilläkin [Puhemies koputtaa] olisi mahdollisuus suorittaa asepalvelus?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

18.25 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin ja Naton yhteistyö on tietysti ollut viime päivinä komission puheenjohtajan esityksen jälkeen tapetilla. Niin toivottavaa kuin sen yhteistyön tiivistäminen onkin, sen tiellä on realistisia... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, mutta vielä kysyn, onko mikrofoni päällä, kun minusta...

Eipä ollut valitettavasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Eipä ollut. Aloitetaan alusta. — Olkaa hyvä.

Mutta nyt on. Hyvä neuvo, kiitoksia. — Joo, siis puhun vain siitä, että tämä EU:n ja Naton yhteistyö on toivottavaa. Mutta kannattaako siihen naulakkoon takkiaan jättää — sen vuoksi, että sen tiellä on esteitä, kuten Turkki? Ei ole realistista ajatella, että Turkki tulee EU-jäseneksi. Sen sijaan siinä on muita vaihtoehtoja EU:lla tiivistää yhteistyötään transatlanttisesti, kuten PESCO-yhteistyö.

Toinen kysymys, puhemies: Nopeasti vain se, onko hallituksella jonkinasteinen linjaus tänä päivänä siitä, että Suomi haluaa Etyj-puheenjohtajuuden 25, joka varmaankin edesauttaisi sitä, että voisimme olla myötävaikuttamassa, ehkäpä isännöimässä, korkean tason konferenssia ”in the spirit of Helsinki”, niin kuin sen on tasavallan presidentti määritellyt?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.26 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomi on todella pitkäjänteisellä työllä vahvistanut maamme turvallisuutta ja hyvinvointia. Olemme saavuttaneet myös kansainvälisen aseman, jossa meitä arvostetaan ja jossa meihin luotetaan.

Kuitenkin terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus ovat valitettavaa todellisuutta. Myös suurvaltojen kilpailu tai valtioiden sisäiset jännitteet voivat eskaloitua ja vaikuttaa myös Suomeen. Myös ilmastonmuutos uhkaa tehdä laajoja alueita asuinkelvottomiksi ja saada miljoonat ihmiset liikkeelle. Ilmastonmuutoksen seurauksena arktisten lähialueidemme merkitys kasvaa.

Puhemies! Kysyisinkin ministeri Kaikkoselta: mitä kuuluu puolustuspolitiikkamme osalta lähialueyhteistyöllemme? Ymmärrän, että kahdenväliset suhteet ovat kunnossa, mutta mitä asioita voisimme tulevaisuudessa tehdä paremmin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

18.27 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen sotilaallisesta suorituskyvystä ei pidä tinkiä. Asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto sekä ajanmukaiset materiaalihankinnat ovat puolustuksen perusta nyt ja tulevaisuudessa. Onneksi näin todetaan myös käsittelyssä olevassa valtioneuvoston puolustusselonteossa. HX-hankkeiden toimeenpanoa jatketaan ja reserviä koulutetaan.

Puhemies! Selonteossa tuodaan ilmi, että lisäresurssia tarvittaisiin suorituskyvyn kehittämisen ohella myös uusiin teknologioihin liittyen osaamiseen, kyber-, avaruus- ja informaatiosuorituskykyjen kehittämiseen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpanoon. Maailma muuttuu, ja meidän on muututtava sen mukana. Erilaisista kyberuhista puhutaan vieläkin aivan liian vähän.

Puhemies! Haluan vielä loppuun muistuttaa, että yhteistyössä on voimaa ja suhteiden syventämisessä on yhä paljon potentiaalia. Meidän täytyy jatkossakin osallistua Pohjoismaiden väliseen turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön aktiivisesti, käytännönläheisesti ja aloitteellisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

18.28 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pahoittelen edustaja Essayahille, että kytkin hänet väärään lauseeseen. Se oli silkka vahinko eikä missään nimessä tarkoituksellista.

Mutta edustaja Kanerva puhui sodan uudesta kuvasta, ja on kyllä aihetta puhuakin. Autonomiset aseet ovat vakava eettinen ongelma, niin kuin on kyllä sota ylipäätään, Sille, joka kuolee, ei ole enää merkitystä, miten kuoli, kun lopputulos on selvä, mutta jos kone alkaa tehdä päätöksen ihmisen sijaan, nousee eettinen ongelma aivan uudelle tasolle. Mitenkä puolustusministeriössä on pohdittu, tutkittu, valmisteltu puuttumista tähän ongelmaan, ja onko tässä arvioinnissa laajempia kansainvälisiä virityksiä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

18.30 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maata on puolustettava maalla, merellä ja ilmassa mutta myös tiedusteluympäristössä, ja tiedustelulainsäädäntö saatiin viime vaalikaudella hyvään kuntoon — toki sitä pitää edelleen kehittää.

Kyberpuolustuksesta on täällä puhuttu paljon, ja tässä selonteossa sanotaan, että siltä osin lainsäädäntö vaatii edelleen kehittämistyötä, itse asiassa hyvinkin paljon siltä osin. Aikataulusta olisi hyvä kuulla vähän näkemystänne.

Ja sitten puhutaan informaatiovaikuttamisesta. Lainsäädäntö tuo sen perustan, minkä pohjalta Puolustusvoimat toimii, on se sitten tiedustelua, maa-, meri-, ilmapuolustusta, kybervaikuttamista, mutta entä informaatiovaikuttamisen osalta? Täällä sanotaan, että Puolustusvoimilla pitää olla digitaaliset työkalut kunnossa mutta pitää olla myös lainsäädäntö kunnossa. Kysyn: onko siltä osin lainsäädäntö todellakin kunnossa, että informaatiovaikuttamiseen [Puhemies koputtaa] voidaan puuttua tehokkaasti, jos tarvetta on?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä edustaja Kari ja tämän jälkeen ministeri. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

18.31 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mustajärvi tuossa, ei viimeisessä vaan edellisessä, puheenvuorossaan maalasi varsin tumman kuvan siitä, että Suomeen voi tulla aseistettuja hävittäjiä ja pommikoneita ilman mitään ilmoitusta, ja sitten ehkä tarkoituksella kuitenkin jätti kertomatta, että tuo tilanne vaatii sen, että lentokoneessa on joku vika, ja kansainväliset ilmailusäännöt antavat silloin myös mahdollisuuden laskeutua. [Markus Mustajärven välihuuto]

Mutta sitä varten en pyytänyt puheenvuoroa. Haluan tässä yhteydessä myös sosiaalidemokraattien puolesta kiittää seurantaryhmän puheenjohtajaa hyvästä työskentelyilmapiiristä ja hyvästä työstä, jotta tämä eduskunnan yhteinen kanta myös täällä salissa on tullut helpommaksi.

Puolustusministerille teen ehkä ehdotuksen/kysymyksen: Vuoden loppuun mennessä valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon tiedustelulakien toimivuudesta. Voisiko ajatella niin, että siinä yhteydessä myös tätä kyberpuolustuskuvaa ja sen sisältöjä myös eduskunnan valiokunnille hieman aukaistaisiin, jotta meillä olisi parempi ymmärrys siitä, mistä eduskunta täällä puhuu paljon, eli kyberpuolustamisesta? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

18.32 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen otti esiin tämän kriha-veteraanien asian, ja siinä on taustalla tietoni mukaan monia järjestöjä koskeva ongelma veikkaustuottojen vähentymisestä. Mutta pidän tätä asiaa kyllä tärkeänä, ja täytyy mielestäni etsiä keinoja, miten tähän tärkeään työhön voitaisiin löytää lisää rahoitusta. [Mika Kari: Se pitää korjata!]

Edustaja Puisto kysyi Ranskan roolista EU:n puolustusyhteistyössä. Ranska on osoittanut aktiivisuutta ja nostanut profiiliakin tässä viime vuosien aikana ja tälläkin hetkellä. Ranska on erityisesti korostanut EU-autonomiaa, ja voi tietysti sanoa, että kyllähän Yhdysvalloistakin on Eurooppaan jo pidemmän aikaa sanottu, että Euroopan pitäisi ottaa enemmän vastuuta omasta puolustuksestaan. Mielestäni tämä viesti on syytä kyllä Euroopassa noteerata.

Edustaja Kiljuselle sanoisin näin, että EU- ja Nato-yhteistyöt täydentävät toisiaan. Näiden yhteistyö korostuu itse asiassa tässä muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Edustaja Kopra kysyi avaruusulottuvuudesta: Se on tässä selonteossa nyt mainittu ensimmäistä kertaa, mutta tietysti täytyy olla realisti. Suomi on pieni toimija tällä rintamalla, ja näkisin ehkä ennen muuta tämmöisen tilannekuvapainotuksen tässä näin, että lähinnähän kenties EU-yhteistyön kautta voi avautua meitäkin hyödyttäviä mahdollisuuksia tällä rintamalla.

Edustaja Mäenpää kysyi diabeetikoista: Tähän asiaan tartuin jo aiemmin puolustusministerikaudella ja selvitytin, voitaisiinko joillakin ehdoilla diabeetikot saada palvelukseen, mutta valitettavasti ei löytynyt ainakaan tuossa selvityksessä vielä keinoja siihen. Siinähän on kysymys ennen muuta palvelusturvallisuudesta. En osaa sanoa, voiko myöhemmin löytyä tälle väylää. Ymmärrän tämän harmituksen, mikä tähän asiaan monella liittyy.

Edustaja Kanervalle: Tätä Etyj-puheenjohtajuutta — ehkä tämä olisi ollut enemmän ulkoministerin kommentoitavaa — on ilman muuta syytä pohtia, ja ainakin presidentti Niinistön aloitteeseen tämmöisestä Etyj 50 -huippukokouksesta itse suhtaudun myönteisesti ja uskoisin, että valtioneuvostossa laajemminkin näin on. Jos Suomi voi olla sillanrakentaja eurooppalaisessa ja kansainvälisessä politiikassa, olla rakentamassa rauhaa, niin niitä siltoja muuten pitää rakentaa. Polttajia maailmalla on sitten enemmänkin, rakentajia vähemmän.

Edustaja Kivisaarelle totean ehkä tästä lähialueiden yhteistyöstä, että voisin mainita vaikkapa Nordefcon, tämän pohjoismaisen yhteistyön. Se on varsin tiivistä. Suomi toimii tällä hetkellä puheenjohtajamaana, ja tälle on vahva tuki kaikissa Pohjoismaissa, ja sitä edelleen tiivistetään.

Edustaja Mustajärvi nosti hyvän kysymyksen autonomisista järjestelmistä: siihen liittyy eettisiä kysymyksiä ja juridisia kysymyksiä, ja on tärkeätä, että kansainvälisellä tasolla haetaan myös vastauksia tähän tematiikkaan.

Edustaja Kiuru puhui lainsäädäntötarpeista: no, niitä varmasti tässä arvioidaan, ja niitä epäilemättä nousee, [Puhemies koputtaa] ja toki kiinnostaa myös sitten eduskunnan vastaus tähän selontekoon itsessään.

Ja edustaja Kari: tulee todella tiedusteluselontekoa, ja pidän selvänä, [Puhemies koputtaa] että kyberiä avataan tuossa selonteossa vähän enemmänkin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.35 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikallispuolustuksen kehittäminen on erittäin hyvä uudistus, ja reserviläisten voimat ja osaaminen ja paikallinen tuntemus saadaan paremmin käyttöön. Reserviläisissä on valtavasti osaamista, jota voidaan hyödyntää ja edelleen kehittää koulutuksen kautta Puolustusvoimissa. Moni haluaa antaa osaamisensa isänmaan käyttöön. Kotiseutua halutaan puolustaa. Uudistus vahvistaa osaltaan maanpuolustustahtoa. Kysyn ministeri Kaikkoselta: miten on tarkoitus kartoittaa kaikki se reserviläisten erityinen osaaminen, josta on hyötyä paikallisjoukoissa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

18.36 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erinomainen kysymys siinä edellä edustaja Kinnuselta, ja voisi myös huomioida, miten huomioidaan se hyvin erilainen osaaminen, joka on erilaisilla reserviläisillä — meidän reserviläisethän vaihtelevat henkilöistä, jotka ovat käyneet kertaamassa ehkä vuosia, vuosikymmeniä sitten, sellaisiin, jotka ovat sitten vähän ahkerammin, ehkä jotain erityistaitoa harjoitelleet.

Mutta palaisin tähän laajempaan kysymykseen. Täällä on tuotu esille, että autonomiset aseet ja edelleen jo pidempään tietysti olemassa olleet ydinaseet ovat globaalin turvallisuuden ongelmia. Siinä, missä Suomi uskottavalla omalla puolustuskyvyllään ja yhteistyöllä luo turvaa lähialueelle, nämä ovat kysymyksiä, joissa Suomi voi myös edesauttaa globaalia turvallisuutta. Sen lisäksi myös asevienti on sen tyyppinen kysymys, jossa Suomi ehkä voisi Euroopan tasolla enemmän vivuttaa sitä, että aseiden vienti autoritäärisille, ihmisoikeuksia kunnioittamattomille hallinnoille tuskin luo sellaista turvaa maailmaan, mitä me tahdomme nähdä. Tästä kuulisin myös mielelläni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.38 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleinen asevelvollisuus, reserviläistoimintaan panostaminen ja tietysti kansallisesta puolustuskyvystä huolehtiminen nykyaikaisin välinein, kyberturvallisuus ja muut, mitkä täällä on mainittu — on tietysti keskeistä se, mitä voidaan itse tehdä, mutta Suomi on pieni maa, jolloin meillä tämä kansainvälinen yhteistyö kyllä kiistatta korostuu, Pohjoismaiden yhteistyö ja myös yhteistyömuotojen kehittäminen siten kansallisen turvallisuuden hyväksi, kuten edustaja Kanerva sanoi, esimerkiksi Yhdysvaltojen, Ison-Britannian ja Norjan kanssa.

Mutta palaisin kuitenkin vielä tähän eurooppalaiseen puolustukseen ja kysyisin tähän von der Leyenin puheeseen liittyen: tässä on jo hyvin käyty läpi, kuinka paljon sitä nyt jo tehdään ja mitä on tehty viimeisen viiden vuoden aikana ja mitä on vireillä, mutta oliko tämä puheenvuoro ja tämä tuleva konferenssi Ranskan johdolla kuitenkin sellainen, että voiko se olla askel seuraavalle tasolle, jolloin mennään selvästi nykyistä pidemmälle? Tätä kysyisin ministeriltä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.39 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En malta olla jatkamatta tästä aseviennistä. Olen pohtinut ääneen ja vähän laajemmassakin piirissä sitä mahdollisuutta, että Suomi alkaisi ajamaan sitä, että Euroopan unionissa olisi yh-

teiset asevientipelisäännöt. Silloin olisi meidän suhteellisen tiukka asevientilinja kontra eräiden EU-maiden hieman löyhempi asevientilinja, ja se totuus voisi löytyä jostain keskeltä, mikä todennäköisesti edesauttaisi suomalaista puolustusteollisuutta. Mielestäni tämä on teema, jota olisi ainakin hyvä pohtia, voitaisiinko tällaiseen päästä Euroopan unionissa ja suomalaisessa vaikuttamisessa.

Mutta muutama kysymys Itämeren ja ennen muuta arktisen väylän merkityksestä: kun luonnonvarat kiinnostavat pohjoisessa ja kun toisaalta siellä myös ilmastonmuutoksen kautta se väylä aukeaa enemmän, niin kuinka te näette sen, olisiko meillä Suomella tai Pohjoismailla tai Euroopan unionilla joitakin mahdollisuuksia edesauttaa sitä, että myös arktisella noudatettaisiin [Puhemies koputtaa] yhteisiä pelisääntöjä ja se suurvaltojen välinen kilpailu ei nyt aivan mahdottomaksi menisi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

18.40 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä salissa on nyt haikailtu EU:n yhteisen puolustuksen perään, ja täällä on myös muun muassa edustaja Tuomioja puhunut näistä EU:n joukoista ikään kuin Naton korvikkeena. No, tällainen puhe on kyllä aikamoista toiveajattelua. EU:n taisteluosastoille on asetettu niin tiukat toimintarajoitukset, että niitä ei ole vielä koskaan käytetty. Ja voi siis aivan hyvin sanoa, että EU:lla ei ole mitään operatiivisia joukkoja. Miksi olisikaan, koska EU:n jäsenmaiden yhteinen puolustus on nimenomaan Nato? Olisi täysin haihattelua kuvitella, että EU:n jäsenmaat näkisivät tarpeelliseksi luoda tälle yhteiselle puolustusratkaisulleen Natolle rinnakkaisen puolustusliiton tai jonkun puolustusjärjestelmän kaikkine esikunta- ja johtamisjärjestelmineen vain sen vuoksi, että Suomi, Ruotsi, Itävalta, Irlanti, Malta ja Kypros jostain syystä nyt eivät näe hyväksi liittyä EU:n jäsenmaiden yhteisen puolustusliiton piiriin. Minä haluaisinkin kysyä ministeriltä: näkeekö Suomi ja hallitus todella realistisena sen, että odotellaan Naton rinnalle jonkunlaista [Puhemies koputtaa] tämmöistä rinnakkaista EU:n puolustusliittoa, johon sitten Suomi ja Ruotsi ja nämä voisivat liittyä? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Alamme pikkuhiljaa lopetella tätä debattia, mutta tässä lopuksi vielä puheenvuorot edustajille Tuomioja ja Kanerva, ja tämän jälkeen vielä ministeri. — Tuomioja, olkaa hyvä.

18.41 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos! — Edustaja Kaleva ei joko kuunnellut tai ymmärtänyt, mitä sanoin tästä EU:n Nato-suhteesta, kun totesin, että EU:n puolustusyhteistyö tähtää nimenomaan kriisinhallintavalmiuksiin. Se ei ole suinkaan korvaamassa Natoa. Suurin osa Naton jäsenmaista, jotka ovat EU:ssa, eivät sitä halua, eikä se ole asialistalla. Ei ole olemassa sen enempää Nato- kuin EU-armeijaa. On olemassa kansallisia armeijoita, jotka eri yhteyksissä ovat yhteistyössä, Natossa Nato-sopimuksen perusteella, EU:ssa toivon mukaan vahvistettavien rakenteiden puitteissa, joita varten EU:ssa tehdään paljon työtä, ja sitä työtä me haluamme olla myöskin Suomen osalta tukemassa. [Mika Kari: Kokoomus kuuntelee!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

18.42 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen on aihetta omalla aktiivisuudellaan, omalla aloitteellisuudellaan, ja yhteistyöverkostolla — ilmansuunnista EU:n sisällä pidän tärkeimpinä Saksaa ja Ranskaa — eli tällä asetelmalla katsoa, miten on realistisesti päästävissä EU:n puolustusulottuvuuden kehittämisessä eteenpäin. Itse näen suurimmat mahdollisuudet käytännössä, perimmiltään, siinä, että niin sanottu halukkaiden ja kyvykkäiden maiden yhteistyö voisi olla se käytännöllisin ratkaisu, jolla kyettäisiin löytämään myöskin sellaiset sovellutukset, jotka auttavat Suomen kansallista puolustusta ja vakiinnuttavat kansainvälisen sotilaallisen yhteistyön merkityksen. Tässä puhutaan kai kansainvälisellä tasolla PESCOsta, me puhumme Suomessa PRY:stä, rakenteellisesta yhteistyöstä, mutta itse näen siinä lähinnä sen kehityksen väylän, jota myöden [Puhemies koputtaa] tämä täällä puhuttu periaatteellinen tavoite olisi käytännönläheisimmin saavutettavissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia.

18.43 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnunen kysyi tästä, miten on tarkoitus kartoittaa reserviläisten osaamista, kun mennään tähän paikallisjoukkouudistukseen. No, tämä on vasta valmisteilla, ja tarkoitus on, että vuodesta 25 alkaen se alkaisi realisoitua, mutta selvityksessä on muun muassa tämmöinen digitaalinen portaali, mikä palvelisi asevelvollista koko asevelvollisuusajan, ja sinne voisi myös itse ilmoittaa omaa osaamistaan. Totta kai sitten on myös tärkeätä, että Puolustusvoimilla on tieto vapaaehtoisen maanpuolustuskentän kautta saadusta osaamisesta ja kokemuksesta. Hyödyttää kaikkia, että Puolustusvoimilla on tieto siitä potentiaalisesta ja hyvästä osaamisesta, mikä meidän reserviläisillä on, ja tätä tällä tavoitellaan.

Edustaja Harjanne kysyi aseviennistä. Kyllä meillä, sanoisin, on tiukahko tai varsin tiukka tämä asevientipolitiikka, eli ei Suomesta viedä mitä tahansa minne tahansa, vaan tarkkaan harkintaan perustuvat ne luvat, mitä annetaan.

Edustaja Könttä kysyi yhteisistä linjoista EU-tasolla. No, ei se välttämättä huono idea olisi, mutta sen verran hajontaa on näissä käytännöissä tällä hetkellä, että ihan helppoa sellaisen linjan löytäminen ei välttämättä olisi.

Edustaja Satonen kysyi, voisiko huippukokous olla askel seuraavalle tasolle tässä EU:n puolustusyhteistyössä. Kyllä se varmasti on mahdollista. Kyllä tässä varmasti pyritään ottamaan selvä askel eteenpäin. En ihan usko mihinkään jättiloikkaan kuitenkaan, mutta ehkäpä reipas askel on näköpiirissä ensi keväänä — jää nähtäväksi — ja Suomen on hyvä olla tässä aktiivinen.

Edustaja Könttä kysyi arktisesta. Onhan yhtenä ajatuksena vilautettu arktista huippukokousta, ja Suomella kenties voisi olla rooli tässä, että luotaisiin pelisääntöjä myös näille alueille.

Edustaja Kalevalle toteaisin, että ihan lähitulevaisuudessa en näe EU:ta puolustusliittona, mutta tiivistyvä yhteisö myös puolustuksen kannalta se näyttää olevan.

Tässä tämä 2 minuuttia, ja kiitän hyvistä huomioista, terveisistä, näkemyksistä ja kysymyksistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja siirrymme puhujalistaan, edustaja Turtiainen.

18.46 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Suomen sotilaallinen puolustus on aina perustunut uskottavuuteen, ja siihen sen kuuluu perustua jatkossakin. Uskottava puolustus on aina toimintakuntoinen, ja jos siitä aletaan vähänkin tinkimään, silloin puolustuksemme ei ole enää uskottava. Tällä hetkellä puolustuksemme uskottavuutta syö eniten tämä hiilineutraali hallitus. Se on tähän mennessä ujuttanut ilmastoa jokaisen asian yhteyteen, eikä tämä puolustusselontekokaan ole säästynyt siltä. Miten muka ilmastoasiat liittyvät maanpuolustukseen? Onko niillä kenties tarkoitus tappaa nauruun mahdolliset maamme valloittajat? Vai näemmekö vielä katalysaattorit rynnäkkökivääreissä?

Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa suhtaudutaan itänaapuriimme nuivasti. Suomen ja suomalaisten etu on olla ulko- ja turvallisuuspolitiikassa puolueeton — siis korostan: puolueeton — ja sotilaallisesti liittoutumaton. Meidän etumme on joka suhteessa, myös kansantalouden kannalta, luoda rakentavasti poliittisia ja taloudellisia suhteita itänaapurimme kanssa. Ja mitä uskottavampi puolustus meillä on, sitä parempi meidän on luoda suhteita sinne, minne haluamme.

Uskottavuutta on myös uudet hävittäjähankinnat. Mutta ollaanko nyt hankkimassa sellaista kalustoa, joka varmasti soveltuu täysin tarpeisiimme? Ja onko varmistettu, maksetaanko samalla jostakin turhasta, mitä emme tarvitse?

Arvoisa puhemies! Yleisessä keskustelussa suomalaiset eivät yleensä ymmärrä, miten vahva puolustus Suomella on. Se on yllättävän vahva. Se kestää jopa vertailun muiden Euroopan maiden kanssa. Esimerkiksi tykistömme on merkittävästi suurempi kuin Ranskalla ja Britannialla ja seitsemän kertaa suurempi kuin Saksalla. Se on läntisen Euroopan suurin. Tämä on yksi syy, miksi meidät yritetään väkisin viedä mukaan liittovaltioon.

Arvoisa puhemies! Meidän ei pidä olla mukana siinä, että EU toimii meidän puolustustamme hyväksi käyttäen vihamielisesti itänaapuriamme kohtaan. Tällaisella toiminnalla me pilaamme kaupalliset ja poliittiset suhteet Venäjän kanssa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.50 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Kaikkoselle selonteon kattavasta esittelystä ja ansiokkaasta työstä. Kiitos myös parlamentaariselle ryhmälle.

Puolustusselontekojen poikkihallinnollinen laatiminen vaalikausittain on tarpeellinen toimintatapa ja osa pitkäjänteistä maamme puolustuksen kehittämistä, jota keskustan mielestä on syytä jatkaa. Meillä on hyvä maa. Suomi on vakaa, itsenäinen valtio. Tämä saattaa kuulostaa itsestäänselvyydeltä, mutta kun katsomme ympärille Euroopassa tai raotamme Suomen historiaa, voimme todeta: asiat voisivat olla toisin. Vapaa isänmaa ja turvallinen Suomi ei ole tullut ja kehittynyt itsestään, eikä se itsestään myöskään pysy.

Puolustusselonteko tekee selväksi, että turvallisuuteen liittyvät haasteet ovat moninaiset. Kansainvälinen tilanne on jännittynyt, sääntöpohjaisuutta on murennettu, terrorismi haastaa, ennakoimattomuus uhkaa. Suomi sijaitsee strategisesti tärkeässä paikassa. Arktinen alue ja pohjoinen merireitti kiinnostavat yhä enemmän. Suomen ympärillä on tärkeä Itämeren alue. Olemme todistaneet aseellisia konflikteja aivan lähellä. Suomi ei voi tuudittautua perusteettomaan turvallisuudentunteeseen.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen tukipilareita ovat aikaansa seuraava yleinen asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitteleva reservi, koko maan puolus-

taminen ja korkea puolustustahto sekä kansallinen yhtenäisyys. Pidetään niistä huolta. Ne ovat isänmaamme turva.

Suomi ei lähtenyt armeijoiden alasajoon kylmän sodan jäljiltä. Sen sijaan vahvistimme asevelvollisuutta ja puolustuskalustoa. Meillä ymmärrettiin, että paras rauhan tae on vahva kansallinen puolustus, varautuminen ja diplomatia. Suomi on sillanrakentaja. Armeijamme on vahva, kun sitä kehitetään määrätietoisesti niin maassa, merellä kuin ilmassa. Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa. Erityisen tärkeänä pidän pohjoismaista yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Alueellisten joukkojen muuttaminen paikallisjoukoiksi on erittäin kannatettava uudistus. Reserviläisten osaaminen saadaan käyttöön. Koulutusta ja varustusta onkin syytä kehittää. Näin uudistus lisää maanpuolustustoimintaa kunkin kotiseudulla.

Turvallisuutta on toki tarkasteltava laaja-alaisesti. Sodan ja rauhan raja on hämärtynyt. Laaja-alainen vaikuttaminen on lisääntynyt. Informaatiosodankäynti ei tunne aikaa eikä paikkaa. Se etsii yhteiskunnasta haavoittuvuuksia ja pyrkii murentamaan yhtenäisyyttä. Suomen suurimpia vahvuuksia on ollut ja on se, että luotamme toisiimme: Puolustusvoimiin, poliisiin, päätöksentekijöihin, virkamiehiin, tutkittuun tietoon. Tätä luottamusta horjutetaan informaatiovaikuttamisen keinoin. Tavoitteena on kylvää epäsopua, vastakkainasettelua, riidan siemeniä. Jakaantunut kansa on heikompi. Tämä vaikuttaa osaltaan myös puolustustahtoon.

Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Tilanteet muuttuvat kuitenkin nopeasti. On oltava valmius nopeaan toimintaan ja pitkäkestoisiinkin kriiseihin koko valtakunnan alueella. Puolustusvoimat tarvitsevat tulevina vuosina niin uudet hävittäjät kuin lisää henkilökuntaa, jonka jaksamisesta ja jatkuvasta oppimisesta tulee huolehtia.

Arvoisa puhemies! Suomea on tahdottu puolustaa. Keskuudessamme on vielä heitä, jotka puolustivat sodissa kotejaan, kotiseutujaan, yhteisiä arvoja ja isänmaata. He näkivät kaiken tämän arvokkaaksi. Jokainen suomalainen on maanpuolustaja. Tätä ajatusta ja tahtoa meidän tulee vahvistaa yhdessä. Voimme itse kukin [Puhemies koputtaa] rakentaa omalla työllämme ja toiminnallamme tätä maata, joka on puolustamisen arvoinen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.55 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Olemme yhteistyökykyisiä, kannamme vastuumme, rakennamme rauhaa emmekä ole uhka kenellekään. Tämä tiivistää pitkälti puolustuspolitiikkamme toimintaperiaatteet.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, ja ylläpidämme vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Vaikka meihin ei kohdistu sotilaallista uhkaa, sinisilmäisiksi emme voi ajautua. Puolustuksemme laiminlyöminen olisi omiaan tekemään meistä houkuttelevan kohteen omaa etuaan ajaville tahoille. Emme siis voi parempinakaan aikoina herpaantua ja ajaa alas kriittisiä toimintojamme, vaan meidän on oltava valmiina mahdollisiin tuleviin kriiseihin. Johtava ajatus siis on, että meidän pitää säilyttää puolustus- ja turvallisuuspolitiikassamme rehellinen realismi, tunnistaa ja tunnustaa tosiasiat siitä, mitä ympärillämme tapahtuu.

Puhemies! Suomen turvallisuustilanne on kokonaisuudessaan hyvä, mutta toimintaympäristömme on voimakkaassa muutoksessa. Vuoden 2017 puolustusselonteon jälkeen kyber- ja hybridiuhkien todennäköisyys on kasvanut ja uhkakuvat monipuolistuneet. Suomen puolustuksen toimintaympäristö siis säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana.

Suomi tarvitsee yhä asevelvollisuutta ja hyvin koulutetun ison reservin. Koko maata on kyettävä puolustamaan, ja maanpuolustustahdosta on huolehdittava. Se on aivan ydintä, kaiken oleellisuuden sydäntä. Tämä puolustusselonteko mahdollistaa puolustuksen pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristöjen vaatimuksia.

Puhemies! Kiitos siis. Tämä selonteko on osa kansallista ja kansainvälistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa, jossa tosiasioita tarkastellaan niin nykyhetkessä kuin tulevaisuuden näkökulmasta — kovin tärkeää siis.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

18.58 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nämä ovat niitä vaalikauden tähtihetkiä, parhaita asioita, kun puolustusselontekoa pääsemme käsittelemään. Täällä haluan kiittää ministeri Kaikkosta siitä erittäin hyvästä yhteistyöstä, mikä parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa oli tämän selonteon valmistelussa. Tätähän valmisteltiin tavallaan kolmikannassa, parlamentaarisessa seurantaryhmässä, mihin kuuluvat eduskuntapuolueet, valtioneuvosto eli puolustusministeriö ja sitten tasavallan presidentin kanslia — eli kolmikantayhteistyössä. Ja varmasti, kun asiat valmistellaan hyvin ja hyvässä konsensuksessa, ne myöskin tämän eduskuntakäsittelyn läpi paremmin ja helpommin menevät.

Joka tapauksessa tämä selonteko paaluttaa ne perusasiat kuntoon. Maa-, meri- ja ilmapuolustus, ja kuten tuossa debattipuheenvuorossa sanoin, myös verkkopuolustus, kyber, hybridi, näihin liittyvät asiat — niihin otetaan vahva, jämäkkä ote. Kansainvälinen yhteistyö nimenomaan vahvistaa meidän kansallista turvallisuuttamme, edesauttaa meidän puolustustamme, ja on erittäin tärkeää, että siinä on selvät raamit linjattuina sille, mitä on monenkeskinen yhteistyö, kenen kanssa se on ja mitä on kahdenvälinen yhteistyö. Valmius on keskeinen asia, jota jo viime vaalikaudella tässä maassa kehitettiin. Se, että pystymme nopeammin reagoimaan uhkiin, on keskeistä.

Arvoisa rouva puhemies! Kyllä meidän maanpuolustuksemme perustuu käytännössä kahteen asiaan. Se perustuu siihen, onko meillä tässä maassa maanpuolustustahtoa, onko meillä suomalaisilla tahtoa puolustaa isänmaatamme — olen iloinen siitä, että meillä sitä tahtoa on — ja kun meillä on tahtoa, onko meillä kykyä. Tämä selontekopaperi linjaa sen kyvyn, mitä meillä pitää olla, mitä meillä tällä hetkellä on ja mitä meillä pitää olla, että tämänkin vuosikymmenen pystymme maatamme puolustamaan, mikäli uhka meitä kohtaa.

Reserviläisliiton puheenjohtajana toimiessani meillä oli pitkäjänteinen tavoite, ja se oli se, että reserviläisillä pitää olla enemmän vastuuta ja nimenomaan paikallispuolustus pitää saada reserviläislähtöiseksi, -vetoiseksi. Se ammattitaito, joka siellä kentällä on, pitää saada paremmin huomioiduksi. Olen äärettömän iloinen, että nyt tässä selonteossa paalutetaan myös paikallispuolustuksen kehittäminen erittäin vahvalla tavalla. Reserviläiset saavat vastuuta siellä kentällä, reserviläisillä on paikallistuntemus, reserviläisillä on osaaminen — mitä myös sieltä siviilipuolelta on saatu — ja reserviläisillä on nyt edellytykset maata puolustaa myöskin tämän paikallispuolustuksen virallisen mandaatin kautta. Maanpuolustusjärjestöt tätä tukevat vastedeskin.

Arvoisa rouva puhemies! Materiaalihankinnoista haluan sanoa sen verran, että olemme niissäkin historiallisten kysymysten äärellä. Ilmavoimiin tehdään Suomen historian suurin hankinta, kun tulee HX, Hornetien seuraaja, meidän kalustomme uusitaan. Meidän merivoimiimme tulee isot satsaukset, laivoja jo rakennetaan. Mutta haluan muistuttaa siitä, että

emme unohda meidän maavoimiemme kehittämistä. Suomella on pitkä raja, Suomella on laajat alueet puolustettavana. Me tarvitsemme vahvat maavoimat, ja sen takia tässä selontekopaperissakin on nimenomaan tuotu esiin niitä kehittämiskohteita, mitä Maavoimien puolella pitää muistaa niin miehistönkuljetusajoneuvojen kuin rynnäkköpanssarivaunujen päivityksen suhteen, tykistön suhteen ja sen laaja-alaisen kehittämisen suhteen, mitä meillä Maavoimien puolella tarvitaan.

Toiseksi haluan huoleni tuoda esiin henkilöstön suhteen. Meillä on henkilöstö Puolustusvoimissa joutunut vereslihalle niiden Jyrki Kataisen hallituksen aikaisten leikkausten suhteen, jolloin radikaalisti vähennettiin henkilöstön määrään sinne vereslihalle saakka, ja niitä paikkauksia on nyt tehty seuraavina vaalikausina. Tällä vaalikaudella lisätään 100 henkilötyövuotta Puolustusvoimiin, mutta se, mitä selonteossakin on linjattu 600 henkilötyövuoden lisäämisestä, millä päästään siihen minimitasoon, joka tarvitaan, on asia, josta pitää yksinkertaisesti huolehtia.

Viimeisenä asiana haluan sanoa taloudesta sen verran, että maanpuolustus on se asia, mistä ei voi tinkiä. Oli taloudellinen tilanne Suomessa mikä tahansa, perusasiat on pidettävä kunnossa, maanpuolustus on pidettävä kunnossa. Turvallisuus on ykkösasia meille suomalaisille, koska kerran alas ajettua maanpuolustusta ei palauteta. Se tarvitsee resurssinsa, [Puhemies koputtaa] ja siihenkin tämä paperi linjauksen antaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

19.03 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyky on turvattava kaikissa olosuhteissa. Valtioneuvoston selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Toimintaympäristön jännitteisyyttä ovat viimeisen 15 vuoden aikana kasvattaneet erityisesti Venäjän uudelleen vahvistunut sotilaallinen asema, asejärjestelmien kehittyminen sekä kybersodankäynnin ja hybridivaikuttamisen lisääntynyt käyttö. Venäjän naapurimaihinsa kohdistamista operaatioista voidaan mainita Georgian sota vuonna 2008 ja sitä seurannut jäätynyt konflikti sekä Ukrainan tapahtumat vuodesta 2014 lähtien.

Suomen puolustuspolitiikan kannalta toimintaympäristön lisääntynyt jännitteisyys ja erilaisten vaikuttamiskeinojen kehitys tarkoittavat tunnistettua tarvetta varautua erilaisiin, osin uudenlaisiin turvallisuusuhkiin. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset tietojärjestelmät on suunniteltava niin, että ne selviävät mahdollisesta kyberhyökkäyksestä, jolla jonkun järjestelmän toimintaa pyritään häiritsemään. On varauduttava erilaisiin uhkiin hyvin laajalla skaalalla ja lisäksi huolehdittava perinteisen puolustuskykymme turvaamisesta muun muassa toteuttamalla HX-hanke eli torjuntahävittäjiemme uudistushanke suunnitellusti. Suomelle on mielestäni myös edullista, jos puolustusyhteistyö Euroopan unionissa syvenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Packalén poissa. — Edustaja Simula.

19.05 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Vahva, ennakoiva ja yhteisesti hyväksytty puolustuspolitiikka on kansallisvaltion ydintä. Korkea maanpuolustustahto puolestaan ylläpitää halua päivittää ja edistää maanpuolustustamme tarpeita vastaavaksi. Puolustuspolitiikka on kauaskantoista, ja sen on oltava myös suhteellisen ennakoitavaa, vaikka toimintaympäristö muuttuukin ja sen muutoksiin vastataan.

Kuten puolustusselonteossa on kuvattu, varautumista ja ennaltaehkäiseviä toimia tulee tehdä muidenkin kuin mahdollisten sotilaallisten uhkien varalta. Näitä ovat muun muassa kybertoimintaympäristö ja informaatiovaikuttaminen. Vaikka Suomeen ei kohdistu selonteon mukaan välitöntä uhkaa, puolustuksen toimintaympäristö pysyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Uskottavalla ja riittävästi resursoidulla kansallisella puolustuksella on tässä yhtälössä mittava rooli. Kiinnitin huomiotani esimerkiksi siviilipalvelusjärjestelmän kehittämiseen, jossa sitä kehitetään yhteiskunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarpeiden mukaisesti. Lisäksi vapaaehtoisen asepalveluksen suorittavien naisten määrää pyritään lisäämään. Tämä on erittäin hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Yksi keskeisimmistä kysymyksistä on, miten ylläpidämme maanpuolustustahtoa myös nuoremmissa ikäluokissa. Selonteossa todetaan, että nuorten maanpuolustustietoisuutta tullaan parantamaan, mikä on tarpeellinen ja hyvä asia. Itsenäisyyttä ja turvallisuutta ei pidä koskaan pitää itsestäänselvyyksinä, vaan ne ovat asioita, joita pitää ylläpitää ja vaalia aktiivisesti joka päivä. Suomen viime vuosituhannen sotavuodet ovat nuorille ikäluokille kaukaista historiaa, vaikka useille suomalaisille kyseessä voi olla joko suoraan itseensä, omiin vanhempiin tai isovanhempiin vahvasti vaikuttaneet ajat. Nuorempi ikäluokka viettää aikaansa paljon sosiaalisessa mediassa, jossa he ovat myös alttiita vaikutusyrityksille. Toisaalta suomalaisuuden, kansallisen yhtenäisyyden ja kansallisvaltion merkityksen häivyttäminen jokapäiväisessä puheenparressa on omiaan vaikuttamaan nuoremman ikäluokan maanpuolustustahtoon. Pohjimmiltaan kyse on arvoista ja kansallisesta yhtenäisyydestä. Vahva kansallistunne ja yhteenkuuluvuus takaavat pienen kansakuntamme selviämisen meitä kohtaavista kriiseistä jatkossakin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman poissa. — Sitten edustaja Multala, olkaa hyvä.

19.08 **Sari Multala kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Uudessa puolustusselonteossa on paljon hyvää. Se on konkreettisempi kuin moni edeltäjänsä. Myös monet muut kuin niin sanotusti perinteiset puolustuksen osa-alueet, kuten kyberpuolustus, on huomioitu edeltäviä puolustusselontekoja paremmin. Emme vain totea nykytilaa vaan puhumme myös tulevaisuudesta.

Edellisen puolustusselonteon julkaisemisen jälkeen puolustuskykyämme vahvistavaa lainsäädäntötyötä on myös tehty mittava määrä. Tehtävää kuitenkin riittää vielä tuleville vuosille. Erityisen kiireellistä huomiota vaatii kyberpuolustuksemme tila. Uskottavaan kyberpuolustukseen liittyy kyky vastata kybervaikuttamiseen. Kuten jo olemme huomanneet, tätä vaikuttamista ja vaikuttamisyrityksiä kohdistuu jatkuvasti yhteiskuntaamme.

Kokoomuksen mielestä itsenäisyytemme takaamiseksi on oleellista, että kykenemme vastaamaan omasta turvallisuudestamme kaikissa olosuhteissa. Tämä edellyttää huolehtimista sekä perinteisistä turvallisuuden osa-alueista että entistä vahvemmin myös kyber- ja digiturvallisuudesta. Tämä edellyttää sekä poliittista päätöksentekovalmiutta että erilaisten vastatoimien valmistelua jo ennakolta. Oman kybertoimintakykymme parantamiseksi on ryhdyttävä valmistelemaan lainsäädännöllisten toimivaltuuksienkin kehittämistä.

Arvoisa puhemies! On tietysti syytä tarkastella kriisijohtamisen säädöspohjaamme laajemminkin. Tähän liittyvät niin valmiuslain päivittäminen kuin hiljattain esiin nousseet sokeat pisteet kansainvälisen avun antamista koskevassa lainsäädännössämme. Meidän tulee

pystyä toimimaan ketterästi yhdessä muiden kanssa. Ilman kansainvälistä sotilaallista yhteistyötä moni siviilikriisinhallinnan toiminto jäisi toteuttamatta.

Kokoomus syventäisi puolustusyhteistyötä ja varmistaisi, että Suomi on turvallisuutta tuottava, haluttu ja luotettava yhteistyökumppani. Kehittäisimme Suomen ja Ruotsin kahdenvälistä yhteistyötä asteittain ilman lopputavoitteen tai toisaalta etukäteisten rajoitteiden asettamista. Suomen on myös varmistettava puolustusyhteistyön jatkuminen Britannian kanssa brexitin jälkeen. Suomen tulee edelleen kehittää hyviä transatlanttisia suhteitaan Yhdysvaltoihin, ja myös muut kahden- ja monenväliset sotilaallisen yhteistyön järjestelyt palvelevat maanpuolustuksemmekin tarpeita.

Arvoisa puhemies! Suomi on kiinnostava turvallisuuspoliittinen kumppani siksi, että se kykenee sekä diplomatiallaan että sotilaallisella suorituskyvyllään vahvistamaan omaa turvallisuuttaan ja pohjoisen Euroopan vakautta. Olkoon niin myös jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

19.11 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tuonut puolustusselonteon eduskunnan käsiteltäväksi. Suomen maanpuolustuksen järjestäminen on pitkäjänteistä työtä, jota tehdään tässä maassa varsin yksituumaisesti. Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja näkemykseen siitä, että meillä on oltava riittävät kyvyt puolustaa kotimaatamme itse. Tämä on hyvä lähtökohta, sillä ei maamme puolustamisesta voi kukaan muukaan vastuuta ottaa.

Kun puolustusselontekoa käsitellään eduskunnassa, toivon, että kiinnitetään huomiota maanpuolustustahtoon ja sen kehittämiseen. Yksi keino parantaa maanpuolustustahtoa on se, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua maan puolustamiseen. Puolustusvoimat on erinäisistä syistä johtuen ja ymmärrettävästi joutunut rajaamaan muun muassa reservin kokoa. Olisi hyvä, että tämä tapahtuisi kuitenkin siten, ettei ketään, jolla on aito halu kantaa kortensa kekoon maanpuolustuksen saralla, estettäisi osallistumasta. Tarkoitan tällä nyt esimerkiksi sitä, että muun muassa diabeetikoita ei enää kelpuuteta varusmiespalvelukseen ja reserviin. Uskon, että on lukuisia ryhmiä ja yksilöitä, joilla tahto korvaa lievät fyysiset haitat, ja että heidätkin kannattaa yrittää pitää mukana yhteisessä maanpuolustustyössä.

Selonteossa kiinnitetään huomiota kyberpuolustukseen ja avaruustoimintoihin. Kyberpuolustus on osa yhteiskunnan kyberturvallisuutta, ja olemme voineet huomata, että kyberturvallisuussektorilla on rintama aktiivinen myös näin rauhan aikana. On pohtimisen arvoista, ovatko kyberpuolustuksen resurssit ja toimintavaltuudet riittävät ja onko niissä kehittämistä edelleen, ja edelleen, voisiko Puolustusvoimien osaamisesta olla enemmän hyötyä siviiliyhteiskunnalle tällä sektorilla. Koko maan kyberturvallisuutta ajatellen meillä on edelleen myös ratkaisematta aihepiirin johtamiskysymys.

Avaruusteknologia on kehittynyt sellaista vauhtia, että myös Suomi voi olla avaruusvaltio — tai niin me itse asiassa jo olemmekin. Teknologian hyödyntämisellä on suuri merkitys maanpuolustukselle, ja hyöty myös avaruusteknologian osalta voi olla suuri. Vaikkemme välttämättä globaaleja satelliittitoimintoja tarvitsisi, pistemäisemmät, meille tärkeät alueet kattavat, omassa kontrollissa olevat avaruuskyvykkyydet ovat tärkeitä ja mahdollisia. Samaan hengenvetoon on todettava, että kun yhä pienemmällä budjetilla voi organisoida esimerkiksi satelliittien avulla tapahtuvaa tiedustelua ja seurantaa, on tämä mahdollista myös niille tahoille, joilla voi olla jotain Suomea vastaan. Tässä mielessä kysymys

laajenee myös maanpuolustusperspektiivin ulkopuolelle. Hyvin organisoidut terroristi- ja rikollisjärjestötkin saattavat hyödyntää avaruusteknologiaa päästäkseen selville viranomaistemme aikeista tai maanpuolustuksemme järjestelyistä ja toimista.

Arvoisa puhemies! Suomessa oleva yleinen asevelvollisuus ja reserviin perustuva armeija on maamme puolustuksen selkäranka. Siitä ei tule tinkiä vaan kehittää sitä. Maamme puolustamisessa vastuu on meillä suomalaisilla. Niin puolustuksen ammattilaiset kuin reserviläisetkin ansaitsevat parhaat mahdolliset työkalut, järjestelmän ja koulutuksen vaativan tehtävänsä suorittamiseksi. Siksi on muun muassa tärkeää toteuttaa vireillä oleva uusien monitoimihävittäjien hankinta, HX-hanke, monen muun hankkeen ohella.

Eduskuntakäsittelyssä arvioimme puolustusselonteon sisällön ja linjat ja varmistamme, että se osoittaa oikealla tavalla, että Suomi on valmis ja kykenevä puolustamaan maataan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva

19.15 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa rouva puhemies! Luottamus Nato-optioon on harhaluuloista pahimpia. Nato-optiosta puhuminen on rinnastettavissa YYA-Suomen aikaisiin maljapuheisiin ystävyydestä ja luottamuksesta. Kaikki on tavallaan hyvin, vaikka oikeasti mikään ei olekaan sitä, miltä näyttää. Naton jäseneksi pitää hakeutua ennen kriisiä, aivan kuten palovakuutuskin pitää ottaa ennen kuin talo on tulessa. Muuten ollaan auttamattomasti myöhässä. Toivoa sopii, ettei tähän optioharhaan jumittuminen muodostu sellaiseksi totuudeksi, josta ei voida irrottautua edes järkiperustein.

Kun pohditaan Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen käytyä suomalaista Nato-keskustelua, tullaan helposti siihen johtopäätökseen, että Nato-päätöksen tekeminen niin kutsutun poutasään aikana on kriisitilannettakin epätodennäköisempää. Kun ei ole kriisiä, ei ole turvallisuusvajettakaan. Samaan logiikkaan nojaten Ruotsi ajoi puolustuksensa alas, kunnes huomasi tehneensä hirvittävän virheen. Tämän virheen korjaaminen on nyt osoittautunut sangen vaikeaksi. Mutta harhaisia ollaan oltu me suomalaisetkin. Edellisen presidenttimme aikana Suomen turvallisuuspoliittinen asema näyttäytyi jopa niin aurinkoisena, että silloinen valtiojohtomme teki kaikkensa, ettei sitoviin turvatakuisiin oltaisi menty EU:n piirissä. Valitettavasti tuolloinen valtiojohto onnistui pyrkimyksissään, ja EU:n turvatakuut vesittyivät.

Nato-optiosta puhuminen on älyllisesti epärehellistä ja lähinnä omiaan johtamaan turvallisuuspoliittisen keskustelun sivuraiteille. EU-maiden yhteinen puolustusratkaisu on Nato. On haihattelua kuvitella, että EU:n jäsenmaat näkisivät tarpeelliseksi luoda Natolle rinnakkaisen puolustusjärjestelmän esikunta- ja johtamisjärjestelyineen vain sen vuoksi, etteivät Suomi, Ruotsi, Itävalta, Irlanti, Malta ja Kypros jostain syystä halua liittyä muiden maiden yhteiseen puolustusliittoon.

Arvoisa puhemies! Suomen on jo korkea aika hylätä tunkkaisen ja suomettuneen YYA-ajan retoriikka ja tarkastella turvallisuuspoliittista tilannetta kiihkottomasti, analyyttisesti ja faktapohjaisesti. Mitään Nato-optiota ei käytännössä ole olemassa. Siitä puhumisen voisi näin ollen jo vihdoin korvata aidolla ja moniäänisellä turvallisuuspoliittisella debatilla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo — poissa. — Edustaja Vanhanen.

19.17 **Matti Vanhanen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitos selonteosta. Se on selkeä ja johdonmukainen.

Mutta ennen kuin käyn varsinaiseen puheeseen, niin kommentoin edustaja Kalevan äskeistä puheenvuoroa. Hän kertoi, että meillä olisi aikanaan ollut EU:ssa neuvotteluissa sitovat turvatakuut. Toimin sekä perustuslaillista sopimusta neuvoteltaessa että Lissabonin sopimusta neuvoteltaessa hallitustenvälisessä konferenssissa Suomen edustajana, ja sanon, että ei ollut tarjolla sitovia turvatakuita. Päinvastoin, erittäin monet Nato-maat pitivät tiukasti huolta siitä, että unioni ei ryhdy kilpailemaan eikä tee päällekkäistä toimintaa Naton kanssa. Se oli näiden Nato-maiden perusehto, kun unionin puolustuksen kehittämisestä käydään keskustelua.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Puolustusvoimien kykyjä kehitetään pitkäjänteisesti, tarkkaan harkiten sitä, mihin pienen maan resurssit riittävät. Viimeksi Afganistanin Kabulissa suoritettu evakuointitehtävä kertoo, että kovan turvallisuuden asioissa jokaisella maalla täytyy viime kädessä itselläänkin olla toimintakyky. Kansalaiset odottavat sitä. Mutta samalla tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja valmiutta osallistua siihen. Evakuoinnin dramaattisin hetki muistuttaa meitä kuitenkin paljosta. USA:n asevoimat suojasivat myös meidän kansalaistemme maasta poistumista, ja tässä työssä he menettivät terrori-iskussa 13 sotilaan hengen. Se koskettaa myös meitä, emmekä saa unohtaa sitä. Kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisessa meidät otetaan vahvemmin mukaan, kun osoitamme hoitavamme oman puolustuksemme vastuullisesti.

Tätä selontekoa on luettava rinnan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon kanssa. Puolustus on sekä ennaltaehkäisevää että eräänlainen viimeinen lukko kansainvälisessä kehityksessä. Sekä oman puolustuksen kehittäminen että kansainvälisen sotilasalan yhteistyön syventäminen ovat äärimmäistä pitkäjänteisyyttä edellyttäviä. Siksi selonteon yhteydessä on arvioitava, millä tavalla kansainvälinen ympäristömme kehittyy, mikä on sen pääsuunta ja mitä johtopäätöksiä siitä on tehtävä puolustuksen osalta.

Kiistatonta on, että sääntöperäisyyden kunnioitus kansainvälisessä politiikassa on heikentynyt systemaattisesti vuosien ajan. Monet valtiot rapauttavat tätä vähättelemällä ja laiminlyömällä kansainvälisten sopimusten sitoumuksia. Monet valtiot ovat jopa irtisanoutuneet sopimuksista tai jäsenyyksistä. Ja lähes kaikissa maissa on sisäistä kansallismielistä keskustelua, jossa kansainvälisiä sitoumuksia arvostellaan ja herätetään protestimielialaa suvereniteetin nimissä. Tällä tiellä suurimmat valtiot kyllä pärjäävät, mutta pienten kannalta maailma käy arvaamattomaksi.

Paradoksi pienten valtioiden kannalta onkin siinä, että mitä kansallismielisemmäksi politiikka eri puolilla maailmaa ja Eurooppaa käy, sitä suuremmaksi kasvaa pienten valtioiden tarve saada edes samanmielisiltä mailta tiiviimpiä sitoumuksia pahan päivän varalle. Saadaksemme tukea muilta pitää olla valmis myös antamaan tukea. Enkä usko, että toimivat ja pitävät siteet syntyvät vain rajaamalla yhteistyö puolustukseen, vaan samanmielisillä mailla täytyy olla yhteistyötä, solidaarisuutta, yhteisvastuuta ja niin edelleen monilla elämänalueilla.

UTP-selonteko ja tämä puolustusselonteko yhdessä jatkavat Suomen pitkää linjaa, jossa olemme ilmaisseet valmiutemme tiivistää puolustuspoliittista yhteistyötä kansainvälisellä tasolla. Kyse Suomen kohdalla ei ole revoluution kaltaisesta kertaratkaisusta vaan pikemminkin evoluution tyyppisestä asteittaisesta kehityksestä, jonka lopputulosta ei ole edes ennalta määritelty. Tällä tiellä pitää jatkaa, ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän rapautuminen rohkaisee tai melkeinpä pakottaa meitä tähän suuntaan.

Tämä ei tarkoita sitä, että kehitys olisi kannaltamme paras mahdollinen. Parempi olisi, että kaikkien valtioiden sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin heikentymisen sijasta vahvistuisi ja voisimme luottaa siihen, että kiistat ratkotaan neuvottelupöydässä sopimusten pohjalta. Tällainen kehityskuva jättäisi puolustukseen varautumisen pienemmälle painoarvolle. Näin ei kuitenkaan tällä hetkellä tapahdu. Siksi pienen maan suvereniteetin puolustaminen tapahtuu tiivistämällä sitoutumista samanmielisten kanssa. Tämän selonteon käsittelyn pitää olla myös osa Suomen valmistautumista ensi vuonna Ranskan puheenjohtajakaudella järjestettävään EU:n puolustukseen keskittyvään huippukokoukseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli.

19.23 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva puolustusselonteko määrittää linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle alati muuttuvassa maailmassa. Kyse on siis varsin perustavaa laatua olevasta kysymyksestä, viime kädessä Suomen turvallisuudesta, alueellisesta koskemattomuudesta, itsenäisyydestä. Epävakaus ja erilaiset kriisit ja konfliktit ovat viime vuosina lisääntyneet myös Suomen lähialueilla. Suurvaltojen keskinäinen kilpajuoksu ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän rapautuminen ovat heikentäneet kansainvälistä tilannetta. Kuten selonteossa tarkalleen todetaan, toimintaympäristön arvioidaan säilyvän ”jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana”.

Samalla suomalaiseen yhteiskuntaan kohdistuva vahingollinen vaikuttaminen on lisääntynyt ja vaikuttamisen keinovalikoima laajentunut. Vaikuttamistapojen ja uhkakuvien moninaistumisen johdosta voidaankin sanoa, että toimintaympäristön muutosten arvioiminen on muuttunut koko ajan entistä haastavammaksi, jopa siinä määrin, kuten tälläkin monessa puheenvuorossa on pohdittu, että jopa sodan ja rauhan tilan määrittelemisen ja näiden välisen tilan raja-aitojen tietyllä tapaa voidaan ajatella hämärtyneen. Turvallisuusuhkien moninaisuus korostaakin kokonaisturvallisuuden mallin kehittämistä edelleen ja puolustuskyvyn petraamista myös vaikkapa kyberturvallisuuteen ja informaatiopuolustukseen liittyen. Viranomaisyhteistyötä pitää entisestään parantaa ja toimivaltuuksia arvioida koko ajan säännöllisesti suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyvyn perusta rakentuu maanpuolustustahdosta, yhteiskunnan vakaudesta ja päätöksentekokyvystä. Sen keskeisiä välineitä ovat yleinen asevelvollisuus, laaja koulutettu reservi, asianmukainen varustus ja materiaalinen valmius sekä aktiivinen osallistuminen omaa puolustuskykyä vahvistavaan kansainväliseen yhteistyöhön, joka on viime vuosina myös lisääntynyt ja syventynyt. Puolustuspolitiikka ei ole eikä saa olla suhdannepolitiikkaa. Kansallista puolustuskykyä pitää rakentaa johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. On mittaamattoman arvokasta, että tätäkin selontekoa on valmisteltu ja nyt eduskunnassa käsitellään vahvassa parlamentaarisessa yhteistyössä yli hallitus—oppositio-rajojen.

On välttämätöntä, että puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle on riittävät resurssit. Tämäkin edellyttää sitä vahvaa parlamentaarista sitoutumista. Tästä erinomaisen tärkeinä esimerkkeinä toimivat strategisten hankkeiden eli Merivoimien Laivue 2020 -hankkeen ja Ilmavoimien HX-hankkeen suunniteltu toteuttaminen. Myös Maavoimien suorituskyky ylläpidetään suunnitelluilla resursseilla. Puolustusbudjettimme ylittää nyt 2 prosentin bkt-osuuden. Riittävät resurssit ja asianmukainen puolustusbudjetti on varmistettava myös tulevaisuudessa. Selonteossa linjataan, että Puolustusvoimien henkilöstömäärää

kasvatetaan asteittain 500 henkilötyövuodella 2020-luvun loppuun mennessä. Nämä lisäykset tarvitaan, jotta Puolustusvoimat kykenee vastaamaan asetettuihin tehtäviin alati muuttuvassa maailmassa.

Arvoisa puhemies! Kuten puolustusministeri Kaikkonen totesi, Suomen puolustuksesta on huolehdittava pitkäjänteisesti ja kaikissa tilanteissa. Tämän selonteon käsittelyllä ja lopulta toimeenpanolla yhdessä varmistamme, että jatkossakin näin myös tapahtuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

19.27 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Selonteosta selviää, että Puolustusvoimat muuttaa Maavoimien joukkorakennetta vuodesta 2025 lähtien muuttamalla pääosan alueellisista joukoista paikallisjoukoiksi. Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikallisjoukkoja käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisten sekä yhteiskunnan tukemiseen. Paikallisjoukoissa hyödynnetään aiempaa paremmin reserviläisten paikallistuntemus ja siviilissä hankittu osaaminen. Uudistus on järkevä ja perusteltu. Se vahvistaa Maavoimien suorituskykyä ja selkeyttää tehtäväjakoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja olemme käyttäneet tämän ajan, mitä tähän on varattu. — Ja vielä lopuksi annan ministeri Kaikkoselle 3 minuuttia, olkaa hyvä.

19.28 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos myös näistä puheenvuoroista, mitä tässä käytettiin. Tässä oli hyvä Suomen turvallisuudesta huolehtiva henki koko keskustelussa laidasta laitaan salissa, ja se on kyllä erityisen arvokas asia. Ihan muutama huomio vielä näihin joihinkin teemoihin, joita useammassa puheenvuorossa sivuttiin.

Ensin tuosta HX-hankkeesta. Sitä on valmisteltu jo vuosia erittäin huolellisesti, ja se alkaa kääntyä nyt loppusuoralle. Saimme keväällä viideltä tarjoajalta lopulliset tarjoukset, ja näiden vertailu on nyt parhaillaan käynnissä. Katsotaan, että nuo tarjoukset täyttävät ne kriteerit, mitkä olemme asettaneet huoltovarmuuteen, teolliseen yhteistyöhön, kustannuksiin. Ne ovat aitoja ja tiukkoja kriteereitä. Ne todella täytyy läpäistä, jotta voi sitten päästä aivan loppusuoralle tässä kilpailussa, jossa sitten ennen muuta suorituskykyä vertaillaan loppusuoralla. Aikataulu on tarkentunut sillä tavalla, että tuo lopullinen HX-päätös voidaan tehdä valtioneuvostossa tämän vuoden joulukuussa.

Tämä on myös rakennettu sillä tavalla vastuullisella tavalla, että se antaa mahdollisuuksia myös Maavoimien kehittämiselle. Parissa puheenvuorossa sivuttiin tätä asiaa. Maavoimilla on omat kehittämishankkeensa. Näitä on puolustusvaliokunnassa käyty tarkemmin läpi. Esimerkiksi ilmatorjunnan korkeaa torjuntakykyä kehitetään, ja siellä on omat investointinsa suunnittelussa. Eli on tärkeätä, että puolustushaaroja kehitetään tasapainoisella tavalla, ja nämä molemmat isot investoinnit osuvat nyt tälle vaalikaudelle, sekä Merivoimien että Ilmavoimien isot investoinnit. Mutta niillä sitten pärjätään hyvin pitkän aikaa.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että monessa puheenvuorossa tuotiin esille henkilöstötilanne Puolustusvoimissa. Se on todella sellainen, että on kriittinen tarve saada lisää, tehtävät ovat lisääntyneet, tehtävät ovat monipuolistuneet, ja toimintaympäristö on käynyt entistä haasteellisemmaksi. Tässä keskustelussa muun muassa todettiin moneen kertaan vaik-

kapa kyberpuolustuksen lisätarpeet, ja se on yksi syy, peruste siihen, minkä takia nämä henkilöstölisäykset ovat tarpeellisia, ja siinä jää tekemistä. Tämä hallitus aloittaa, mutta tekemistä jää seuraavalle hallitukselle ja vielä sitä seuraavalle hallitukselle, ketkä ikinä näitä hallituksia ovatkaan sitten muodostamassa. Mutta tämä selonteko kyllä luo hyvän suuntaviivan sille, miten tässä voitaisiin edetä. Toivon itse vielä, että voitaisiin olla edes jonkun verran etupainotteisia, niin että ihan sinne vuosikymmenen loppumetreille tämä hanke ei jäisi vaan jo seuraava hallitus voisi tässä ottaa vahvan otteen. Ja tällä hallituskaudella päästään liikkeelle tällä rintamalla.

Arvoisa puhemies! Kiitos vielä tästä oikein hyvästä keskustelusta. Tämä antaa hyvän pohjan sitten selonteon jatkokäsittelylle eduskunnassa asianomaisissa valiokunnissa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.31.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.41.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.41 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Ehkä viimeiset mutta eivät kenties vähäisimmät sanat tästä puolustusselonteosta.

Keskustelussa tuli esille sellaisia näkemyksiä, että suomalaisten sotilaiden lähettäminen kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin olisi jonkun mielestä liian vaikeaa ja kankeaa. Olen sitä mieltä, että sen kuuluukin olla vaikeaa ja kankeaa, kun puhutaan tällaisista tilanteista kuin on vaikka Afganistanissa, missä on täysin realistinen mahdollisuus joutua sotatoimiin kovilla panoksilla, missä voi joutua tappamaan tai kuolla itse. Ei sinne pidäkään olla helppoa lähettää Suomen sotilaita, vaan sen operaation pitää olla kankeaa. Täytyy miettiä tarkkaan, miten tällaisiin operaatioihin voidaan suomalaisia sotilaita lähettää. Ja kun sitä pohdittiin, että EU:lla pitäisi olla parempi mahdollisuus lähteä näihin operaatioihin, niin olemmeko me todella sitä mieltä, että haluamme antaa EU:lle toimivallan lähteä Suomen puolesta, ilman meidän omaa suostumustamme, parlamentin käsittelyä, sotatoimiin? Omasta mielestäni sellaista valtaa EU:lle ei pitäisi antaa.

Muutenkin tässä puolustusselonteossa nyt tietysti kohteliaisuussyistä puhutaan EU:n puolustuksellisesta ulottuvuudesta, jolla ei kuitenkaan ole juuri todellisuuspohjaa olemassa. Tämä keskustelu toistuu monesti, kun menee johonkin toiseen EU-maahan ja suomalaiset siellä ottavat puheeksi EU-puolustuksen: isäntien reaktio on yleensä sellainen kohteliaan myötähäpeinen reaktio, että onpas tämä kyllä mielenkiintoinen keskustelunaihe mutta kun me kuulumme jo Natoon eikä meillä ole Venäjän kanssa yhteistä rajaa. Eli se keskustelu jää siihen. Suomea tämä asia kiinnostaa siksi, että me emme kuulu Natoon ja meillä on Venäjän kanssa yhteinen raja, ja tähän suurimmat huuliveikot ulkomailla toteavat jopa, että te tarvitsette silloin hyvät suhteet Venäjään. No, voimmeko sanoa heidän olevan

väärässä? Kuitenkin asia on niin, että EU:lla ei ole antaa turvatakuita, EU:lla ei ole sotilaallista mahtia, kykyä offensiivisiin kansainvälisiin operaatioihin. Sellainen kyky on globaalina toimijana ainoastaan USA:lla ja kenties hieman Britannialla. Näitä yhdistää se, että USA ei ole liittymässä Euroopan unioniin ja Britannia sieltä vasta vähän aikaa sitten lähti. Eli Euroopan unioni ei ole uskottava turvallisuuspoliittinen toimija, jonka varaan ainakaan minkäännäköistä kovaa sotilaallista turvallisuutta voitaisiin laskea.

Se toisaalta tässä selonteossa on hyvää ja realistista ja sitä linjaa on helppo tukea, että me olemme Nato-kumppaneita ja meillä on kahdenkeskistä yhteistyötä tämän viitekehyksen ulkopuolella ainakin USA:n, Ruotsin, kenties vähän Norjankin kanssa. Nämä ovat perusteltavia linjauksia geopoliittisen sijaintimme puolesta, mitä tulee Ruotsiin ja Norjaan, ja tietenkin tämän globaalin asemahdin puolesta, mitä tulee USA:han. Ja nyt kun me emme sinne Natoon ole ymmärtäneet aikanamme liittyä, niin kenties nämä ovat kuitenkin vähiten huonoja ratkaisuja, joita tässä ajassa voimme tehdä, ja niiden tekemistä kannattaa jatkaa tulevaisuudessakin.

Sitten, mitä tulee näihin kriisinhallintaoperaatioihin ja niihin lähtemiseen, kyllä tämän Afganistanissa epäonnistumisen, häntä koipien välissä perääntymisen, kansainvälisen yhteisön toimesta pitäisi opettaa jotakin: puututtaisiin nyt suomalaisten toimesta ainoastaan sellaisiin asioihin, jotka [Puhemies koputtaa] todella kuuluvat meille ja jotka ovat jollain tavalla meille kansallisen turvallisuuden kannalta relevantteja. Tietenkin ymmärrän, jos meidän on [Puhemies koputtaa] miellytettävä joitakin liittolaisiamme, kuten USA:ta, mutta ihmettelen, mitä miellyttämistä meillä on Ranskassa esimerkiksi tämän Malin operaation suunnittelun suhteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.